

II.

(Informacije)

INFORMACIJE INSTITUCIJA, TIJELA, UREDA I AGENCIJA EUROPSKE UNIJE

EUROPSKA KOMISIJA

OBAVIJEST KOMISIJE

Smjernice za planove za oporavak i otpornost u kontekstu plana REPowerEU

(2023/C 80/01)

Od donošenja Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost ⁽¹⁾ geopolitički kontekst znatno se promijenio. Ničim izazvana ruska vojna agresija na Ukrajinu suočila je energetska uniju EU-a s golemim izazovima i tako pogoršala gospodarske i socijalne posljedice krize uzrokovane bolešću COVID-19. Radi svladavanja tih izazova i na zahtjev Europskog vijeća Komisija je 18. svibnja 2022. predložila jačanje kapaciteta Mehanizma za oporavak i otpornost u okviru plana REPowerEU.

Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost, kako je izmijenjena Uredbom o poglavljima o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost, koja će uskoro stupiti na snagu („Uredba o planu REPowerEU“), poboljšat će se sposobnost Mehanizma za oporavak i otpornost da djelotvorno doprinosi ostvarenju ciljeva plana REPowerEU, energetske sigurnosti, diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, povećanju upotrebe obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti, povećanju kapaciteta za skladištenje energije i potrebnom smanjenju ovisnosti o fosilnim gorivima prije 2030. Uredba o planu REPowerEU pruža okvir koji je potreban da bi se ulaganja i reforme za jačanje energetske otpornosti EU-a što prije provela. Njome se utvrđuju posebni ciljevi plana REPowerEU na koje bi se trebala odnositi ulaganja i reforme što će se u postojeće planove za oporavak i otpornost uključiti u okviru posebnih poglavlja o planu REPowerEU. Osim toga, Uredbom se osiguravaju namjenski izvori za financiranje relevantnih mjera.

Mehanizam za oporavak i otpornost i njegova nova komponenta REPowerEU bit će važni i za jačanje konkurentnosti industrije EU-a. Mehanizam nudi znatne mogućnosti dodatnog financiranja kako bi se ubrzao prelazak industrije EU-a na tehnologije s nulnim ili niskim emisijama ugljika na putu prema nultoj neto stopi emisija ugljika te kako bi se potaknula ulaganja u nove proizvodne kapacitete za čistu tehnologiju. Među ciljevima politike u Uredbi o planu REPowerEU izričito se navode i oni koji su izravno relevantni za ubranu i pravednu industrijsku tranziciju prema klimatskoj neutralnosti, uključujući industrijsku dekarbonizaciju, zelene vještine i razvoj lanaca vrijednosti u tehnologijama koje su strateški važne za zelenu tranziciju. S obzirom na hitnu potrebu za svladavanjem tih izazova i imajući na umu opću ravnotežu prioriteta plana REPowerEU, države članice poziva se da u svoje izmijenjene planove uključe mjere koje doprinose sadašnjoj i budućoj konkurentnosti industrija čiste tehnologije. Kako je navedeno u Komunikaciji ⁽²⁾ koju je donijela Komisija, one bi se ponajprije trebale sastojati od regulatornih mjera za ubrzavanje postupaka izdavanja dozvola za projekte u području čistih tehnologija, poreznih olakšica ili drugih oblika financijske potpore s ciljem poticanja projekata u području čiste tehnologije te intenzivnijeg usavršavanja radne snage za te čiste tehnologije.

⁽¹⁾ Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

⁽²⁾ Industrijski plan u okviru zelenog plana za doba nulte neto stope emisija od 1. veljače 2023. (COM(2023) 62). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52023DC0062>

Uredbom o planu REPowerEU države članice dobit će i dodatnu fleksibilnost u okviru programskog razdoblja kohezijske politike 2014.–2020. zahvaljujući mjerama SAFE (podupiranje cjenovno pristupačne energije). To znači da će nepotrošenim sredstvima moći izravno pomoći ranjivim kućanstvima te malim i srednjim poduzećima da podnesu povećane troškove energije. Te mjere nisu obuhvaćene ovim Smjernicama.

U ovim se Smjernicama objašnjavaju postupak izmjene postojećih planova i načini pripreme poglavlja o planu REPowerEU. U I. dijelu ovih Smjernica objašnjava se pravna osnova za izmjenu donesenih planova za oporavak i otpornost, a II. dio odnosi se na pripremu i sadržaj poglavlja o planu REPowerEU. U njemu se navode i informacije koje bi države članice trebale dostaviti Komisiji o razlozima, ciljevima i prirodi izmjena svojih planova za oporavak i otpornost. Ove Smjernice zamjenjuju smjernice koje je Komisija objavila u svibnju 2022., a općenite smjernice za pripremu planova za oporavak i otpornost iz siječnja 2021. ⁽³⁾. vrijede i dalje.

Pri pripremi izmjena planova za oporavak i otpornost radi unošenja poglavlja o planu REPowerEU važno je imati u vidu sljedeća načela:

- brza provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je najvažniji prioritet. Države članice trebale bi i dalje činiti sve što mogu kako bi na vrijeme podnijele zahtjeve za plaćanje i ostvarile napredak u provedbi reformi i ulaganja jer to omogućuje pravodobnu isplatu sredstava;
- kako bi se omogućilo brzo uvođenje mjera iz plana REPowerEU, države članice trebale bi najkasnije do 30. travnja 2023. dostaviti izmijenjene planove za oporavak i otpornost s poglavljima o planu REPowerEU. Države članice trebale bi svaku reviziju svojih planova za oporavak i otpornost dostaviti u okviru jedne dopune. U poglavljima o planu REPowerEU trebalo bi sveobuhvatno odgovoriti na izazove s kojima se države članice suočavaju,
- kako bi se omogućio brz napredak u postizanju ciljeva plana REPowerEU, države članice trebale bi dati prednost mjerama koje se već provode i koje se mogu dovršiti do 2026. Države članice trebale bi obratiti pozornost i na mogući učinak izmjena postojećih planova za oporavak i otpornost na profil isplate. Općenito bi isto trebale preispitati raspored provedbe postojećih mjera kako bi bile sigurne da će se one dovršiti u skladu s dogovorenim vremenskim okvirom,
- preostali zajmovi u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost omogućuju dodatno financiranje reformi i ulaganja iz poglavlja o planu REPowerEU. Kako bi se ti zajmovi optimalno raspodijelili, države članice trebale bi iskazati interes za uzimanje zajma što prije, a najkasnije 30 dana nakon stupanja na snagu Uredbe o planu REPowerEU,
- izmjenama planova za oporavak i otpornost na temelju članaka 18. i 21. ne bi se trebala smanjiti njihova ukupna razina ambicije, posebno kad je riječ o mjerama koje se odnose na preporuke za pojedinu zemlju i koje doprinose postizanju zelenih i digitalnih ciljeva. Dodatna ulaganja i reforme uključene u revidirane planove za oporavak i otpornost trebale bi biti usmjerene na ciljeve plana REPowerEU,
- države članice poziva se i da sagledaju te s Komisijom rasprave svoja dosadašnja iskustva u provedbi Mehanizma kako bi se utvrdilo bi li izmjene njihovih nacionalnih provedbenih okvira pospješile provedbu reformi i ulaganja.

⁽³⁾ https://commission.europa.eu/system/files/2021-01/document_travail_service_part1_v2_en.pdf

Sadržaj

I. DIO:	DODATNO FINANCIRANJE I IZMJENA PLANOVA ZA OPORAVAK I OTPORNOST	4
I.	Uvod	4
II.	Dodatno financiranje	4
III.	Pretfinanciranje	9
IV.	Izmjena plana kako bi se uzelo u obzir ažuriranje novog maksimalnog financijskog doprinosa	9
V.	Izmjena ili zamjena plana jer plan ili dio plana više nije moguće provesti zbog objektivnih okolnosti ..	10
II. DIO:	SMJERNICE ZA IZRADU I PRIKAZ DOPUNE	11
I.	Poglavlje o planu REPowerEU	13
II.	Opće smjernice za izmjenu planova za oporavak i otpornost	24
PRILOG I.:	FINANCIJSKI INSTRUMENTI	35
PRILOG II.:	PREDLOŽAK IZJAVE O NAMJERI U POGLEDU ZAJMOVA U OKVIRU MEHANIZMA ZA OPORAVAK I OTPORNOST	37
PRILOG III.:	PREDLOŽAK IZJAVE O NAMJERI U POGLEDU PRIJENOSA IZ PRIČUVE ZA PRILAGODBU BREXITU ...	38
PRILOG IV.:	PREDLOŽAK DOPUNE PLANA ZA OPORAVAK I OTPORNOST	39
PRILOG V.:	PREDLOŽAK POGLAVLJA O PLANU REPOWER EU	44

I. DIO

DODATNO FINANCIRANJE I IZMJENA PLANOVA ZA OPORAVAK I OTPORNOST**I. Uvod**

Države članice potiče se da planove za oporavak i otpornost izmijene u odnosu na konsolidiranu verziju svojeg početnog plana, koja bi trebala uključivati izmjene uvedene u fazi ocjenjivanja i biti potpuno u skladu s relevantnim provedbenim odlukama Vijeća. Države članice koje nisu konsolidirale početni plan pozivaju se da to učine prije njegove izmjene. Države članice trebale bi dostaviti izmijenjene planove u obliku dopune svojih konsolidiranih planova. Prilog IV. ovim Smjernicama sadržava poseban predložak za tu dopunu.

Svaka izmjena planova podrazumijevat će novo ocjenjivanje koje provodi Komisija u skladu s člankom 19. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. U skladu s člankom 20. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost bit će potrebno donijeti provedbenu odluku Vijeća o odobrenju pozitivne ocjene plana na prijedlog Komisije. Zatim, prema potrebi, slijedi potpisivanje novog ili izmijenjenog sporazuma o financiranju i/ili zajmu između Komisije i predmetne države članice te, prije plaćanja, potpisivanje operativnih aranžmana.

Države članice poziva se da se prije dostavljanja izmijenjenih planova za oporavak i otpornost uključe u neformalni dijalog sa službama Komisije. Cilj je tog dijaloga, sličnog onom koji se vodi prije dostavljanja početnih planova za oporavak i otpornost, pomoći državama članicama u pripremi izmjena planova za oporavak i otpornost.

Države članice preporučuje se da izmijenjene planove za oporavak i otpornost dostave najkasnije do travnja 2023., prije isteka propisanog roka do 31. kolovoza 2023. za dostavljanje izmijenjenih planova za oporavak i otpornost sa zahtjevom za zajam. S obzirom na to da se obveze u pogledu raspoloživih iznosa u okviru preostalih 30 % dodijeljenih bespovratnih sredstava moraju preuzeti do kraja 2023., državama članicama se, neovisno o tome jesu li zatražile zajam, nipošto ne preporučuje da izmijenjene planove za oporavak i otpornost dostave nakon kolovoza 2023. jer se u tom slučaju ne može jamčiti da će se postupak ocjenjivanja i donošenja dovršiti na vrijeme da se 2023. potpiše sporazum o financiranju i/ili zajmu. U tom slučaju država članica izlaže se riziku od gubitka 30 % dodijeljenih bespovratnih sredstava i pristupa zajmovima.

II. Dodatno financiranje

Nakon stupanja na snagu Uredbe o planu REPowerEU svaki izmijenjeni plan za oporavak i otpornost koji bi podrazumijevao dodatnu financijsku potporu u obliku zajmova, sredstava iz sustava trgovanja emisijama u skladu s Direktivom 2003/87/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i/ili prijenosâ iz pričuve za prilagodbu Brexitu uspostavljene Uredbom (EU) 2021/1755 Europskog parlamenta i Vijeća trebao bi sadržavati poglavlje o planu REPowerEU u skladu s člankom 21.c Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Dodatna financijska potpora povezana s poglavljem o planu REPowerEU isplatit će se zajedno s preostalim financijskim doprinosom iz Mehanizma za oporavak i otpornost i, prema potrebi, s potporom u obliku zajma u skladu sa zajedničkim rasporedom obroka.

Sredstva iz sustava trgovanja emisijama za plan REPowerEU

Uredbom o planu REPowerEU uvodi se nova kategorija bespovratne financijske potpore. Tim se sredstvima mogu financirati isključivo reforme i ulaganja uključeni u poglavlje o planu REPowerEU iz članka 21.c stavka 1. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost (vidjeti poseban odjeljak u II. dijelu) – osim mjera obuhvaćenih odstupanjem od načela nenanošenja bitne štete. Za pristup toj dodatnoj bespovratnoj financijskoj potpori potrebno je ostvariti dodatne ključne etape i ciljne vrijednosti, koje treba uključiti u raspored obroka za svaku provedbenu odluku Vijeća. U profilu isplate neće biti razlike među izvorima financiranja.

Kao što je to već učinila za početne planove za oporavak i otpornost, Komisija će u skladu s člankom 21.a stavkom 3. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost odbiti udio od dodatne bespovratne financijske potpore koji proizlazi iz sredstava iz sustava trgovanja emisijama za pokrivanje administrativnih rashoda.

Tablica 1

Dodatna bespovratna sredstva u okviru plana REPowerEU po državi članici

Država članica	Udio (% ukupnog iznosa)	Iznos (u EUR, sadašnje cijene)
Belgija	1,41 %	282 138 922
Bugarska	2,40 %	480 047 020
Češka	3,41 %	681 564 712
Danska	0,65 %	130 911 150
Njemačka	10,45 %	2 089 555 318
Estonija	0,42 %	83 422 597
Irska	0,45 %	89 598 110
Grčka	3,85 %	769 221 929
Španjolska	12,93 %	2 586 147 350
Francuska	11,60 %	2 320 955 407
Hrvatska	1,35 %	269 441 467
Italija	13,80 %	2 760 000 000
Cipar	0,26 %	52 487 457
Latvija	0,62 %	123 982 817
Litva	0,97 %	194 020 453
Luksemburg	0,15 %	30 000 000
Mađarska	3,51 %	701 565 457
Malta	0,15 %	30 000 000
Nizozemska	2,28 %	455 041 644
Austrija	1,05 %	210 620 057
Poljska	13,80 %	2 760 000 000
Portugal	3,52 %	704 419 725
Rumunjska	7,00 %	1 399 326 315
Slovenija	0,58 %	116 909 535
Slovačka	1,83 %	366 959 257
Finska	0,56 %	112 935 884
Švedska	0,99 %	198 727 417

Prijenosi i druge mogućnosti financiranja povezane sa sredstvima EU-a

Fondovi s podijeljenim upravljanjem obuhvaćeni Uredbom o zajedničkim odredbama za razdoblje 2021.–2027.

Člankom 7. stavkom 1. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost predviđa se mogućnost da države članice prenesu do 5 % svojih početnih dodijeljenih sredstava iz svakog fonda obuhvaćenog Uredbom (EU) 2021/1060 (Uredba o zajedničkim odredbama za razdoblje 2021.–2027.), osim Fonda za pravednu tranziciju, u Mehanizam za oporavak i otpornost u skladu s uvjetima iz Uredbe o zajedničkim odredbama. U skladu s člankom 26. Uredbe o zajedničkim odredbama najviše 5 % sredstava iz fondova obuhvaćenih Uredbom o zajedničkim odredbama za proračunsko razdoblje 2021.–2027. može se prenijeti u bilo koji drugi instrument EU-a kojim se izravno ili neizravno upravlja isključivo u korist predmetne države članice. Pritom se u cijelosti primjenjuju pravila instrumenta EU-a u koji se sredstva prenose. Ta odredba državama članicama omogućuje da povećaju svoja sredstva raspoloživa u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost.

Države članice mogu zatražiti takve prijenose u okviru izmjene programa. Na temelju članka 26. stavka 3. Uredbe o zajedničkim odredbama za razdoblje 2021.–2027. zahtjevi za takav prijenos u okviru izmjene programa moraju se propisno obrazložiti s obzirom na komplementarnost i učinak koji treba postići.

Ta mogućnost prijenosa do 5 % sredstava na temelju članka 26. Uredbe o zajedničkim odredbama za razdoblje 2021.–2027. može se iskoristiti za nadoknadu smanjenja dodijeljenih financijskih sredstava u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost u pogledu bilo koje mjere iz postojećeg plana za oporavak i otpornost. Može se iskoristiti i za reforme i ulaganja iz poglavlja o planu REPowerEU (*).

Osim toga, u skladu s člankom 26.a Uredbe o zajedničkim odredbama, kako je izmijenjena Uredbom o planu REPowerEU, države članice za potporu ostvarivanju ciljeva plana REPowerEU mogu na temelju izmjene programa u skladu s člankom 24. Uredbe o zajedničkim odredbama iskoristiti najviše 7,5 % početnih nacionalnih dodijeljenih sredstava u okviru Europskog fonda za ruralni razvoj, Europskog socijalnog fonda plus i Kohezijskog fonda, u skladu s pravilima za pojedine fondove.

Tablica 2

Raspoloživi iznosi za prijenose na temelju članka 26. Uredbe o zajedničkim odredbama

U milijunima EUR, zaokruženo	Raspoloživi potencijalni iznosi za prijenose na temelju članka 26. Uredbe o zajedničkim odredbama za razdoblje 2021.–2027. (od prosinca 2022.) (*)
BE	134,7
BG	363,4
CZ	910,2
DK	25,9
DE	865,9
EE	153,7
IE	59,9
EL	412,8
ES	1 769,4
FR	842,6
HR	435,4
IT	2 104,9
CY	45,2
LV	214,6
LT	305,1
LU	2,9
HU	1 086,4
MT	24,9
NL	64,9
AT	57,5
PL	3 609,0
PT	1 112,6

(*) U skladu s člankom 26.a stavkom 1. Uredbe o zajedničkim odredbama države članice koje dostavljaju poglavlje o planu REPowerEU mogu zatražiti da se najviše 7,5 % njihovih početnih nacionalnih dodijeljenih sredstava u okviru Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i Kohezijskog fonda uključi u prioritete koji doprinose postizanju ciljeva plana REPowerEU, kako je utvrđeno u članku 21.c Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost, pod uvjetom da takva potpora doprinosi ostvarivanju posebnih ciljeva predmetnog fonda, kako je utvrđeno u uredbama o pojedinim fondovima. Međutim, tih 7,5 % nacionalnih sredstava dodijeljenih u skladu s Uredbom o zajedničkim odredbama za provedbu ulaganja koja doprinose postizanju ciljeva plana REPowerEU nije uključeno u poglavlja o planu REPowerEU ni u planove za oporavak i otpornost.

RO	1 461,0
SI	152,9
SK	617,9
FI	65,1
SE	96,3

(*) Na temelju dodijeljenih sredstava za Europski fond za regionalni razvoj, Kohezijski fond i Europski socijalni fond plus nakon prijenosa izvršenih u kontekstu donošenja sporazumâ o partnerstvu.

Pričuva za prilagodbu Brexitu

Država članica može u Mehanizam za oporavak i otpornost prenijeti i sva privremeno dodijeljena sredstva iz pričuve za prilagodbu Brexitu ili njihov dio kako bi financirala ulaganja i reforme iz svojeg poglavlja o planu REPowerEU isključivo u svoju korist. U okviru pričuve za prilagodbu Brexitu 80 % tih privremeno dodijeljenih sredstava isplaćuje se državama članicama kao pretfinanciranje, podijeljeno u tri tranše od 40 % (2021.), 30 % (2022.) i 30 % (2023.). Preostali iznos privremeno dodijeljenih sredstava isplatio bi se 2025. na temelju dokumentacije o dostatnim prihvatljivim rashodima.

Godišnje pretfinanciranje iz pričuve za prilagodbu Brexitu za 2022. i 2023. isplatit će se do kraja travnja. Kako bi se eventualne namjere prijenosa mogle uzeti u obzir prije isplate tranše pretfinanciranja iz pričuve za prilagodbu Brexitu za 2023., države članice moraju do 1. ožujka 2023. obavijestiti Komisiju o svakoj namjeri prijenosa sredstava iz pričuve za prilagodbu Brexitu u Mehanizam za oporavak i otpornost. Tu bi obavijest trebalo sastaviti prema predlošku iz Priloga III i poslati e-poštom. Zahtjev bi trebao sadržavati općenito objašnjenje zajedničkih ciljeva pričuve za prilagodbu Brexitu i poglavlja o planu REPowerEU iz kojeg je vidljivo da su obje inicijative usmjerene na jačanje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije. Od država članica ne očekuje se da dostave posebno obrazloženje za svaku pojedinu mjeru. Nakon što Komisija primi informacije, isplata tranše pretfinanciranja za 2023. stavit će se na čekanje.

Ovisno o iznosu koji država članica odluči prenijeti u Mehanizam za oporavak i otpornost primijenit će se jedan od sljedećih postupaka:

- ako je iznos koji se prenosi manji od preostalog iznosa privremeno dodijeljenih sredstava iz pričuve za prilagodbu Brexitu koji još nije isplaćen (kao pretfinanciranje), za prienos će se upotrijebiti sredstva iz pričuve za prilagodbu Brexitu koja bi inače bila isplaćena 2023. i 2025.,
- ako je iznos koji se prenosi veći od dijela privremeno dodijeljenih sredstava iz pričuve za prilagodbu Brexitu koji nije isplaćen, prvo će se prenijeti iznosi koji još nisu isplaćeni iz pričuve za prilagodbu Brexitu. Razlika će se zatim financirati (djelomično ili potpuno) iznosima koji su isplaćeni 2021. i 2022. kao pretfinanciranje iz pričuve za prilagodbu Brexitu i koje bi predmetna država članica najprije trebala vratiti. Države članice moći će izraziti želju da Komisija, u mjeri u kojoj je to moguće, taj povrat prebije smanjenjem odgovarajućih budućih plaćanja, među ostalim u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost.

Tablica 3

Dodijeljena sredstva u okviru pričuve za prilagodbu Brexitu i isplaćeno pretfinanciranje iz te pričuve

U milijunima EUR, zaokruženo	Dodijeljena sredstva u okviru pričuve za prilagodbu Brexitu	Isplaćeno pretfinanciranje iz pričuve za prilagodbu Brexitu
BE	386,6	211,8
BG	15,4	8,4
CZ	54,9	
DK	275,0	150,7
DE	646,6	354,2
EE	6,6	3,6
IE	1 165,2	638,3
EL	38,6	21,2

ES	272,4	149,3
FR	735,6	403,0
HR	7,2	3,9
IT	146,8	80,4
CY	52,1	28,5
LV	10,9	6,0
LT	12,2	6,7
LU	128,5	70,4
HU	57,2	31,3
MT	44,3	24,3
NL	886,3	485,5
AT	27,7	15,2
PL	173,6	95,1
PT	81,4	44,6
RO	43,2	23,6
SI	5,3	
SK	36,3	19,9
FI	23,2	
SE	137,4	75,3
EU27	5 470,4	

Zahtjev za zajam u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost

Za potporu novim reformama i ulaganjima predloženima u izmijenjenim planovima države članice mogu iskoristiti financijska sredstva po vrlo povoljnim uvjetima financiranja zajmova u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Države članice posebno se potiče da iskoriste taj izvor financijskih sredstava, koja Komisija može dodijeliti do kraja 2023., za financiranje dodatnih reformi i ulaganja. Takvi su zajmovi posebno prikladni za pokrivanje većih financijskih potreba povezanih s provedbom reformi i ulaganja potrebnih za postizanje ciljeva plana REPowerEU.

Krajnji je rok za dostavljanje zahtjeva za zajam, uključujući one koji se dodjeljuju na temelju članka 14. stavka 6. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost, 31. kolovoza 2023., kako je utvrđeno u članku 14. stavku 2. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. U roku od 30 dana od stupanja na snagu Uredbe o planu REPowerEU države članice trebale bi obavijestiti Komisiju o namjeri da zatraže zajam dopisom prema predlošku iz Priloga II. Ta se obveza odnosi i na države članice koje su već uzele zajmove do maksimalnog iznosa navedenog u članku 14. stavku 5. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost (6,8 % njihova BND-a) ^(*). Tu bi obavijest, ako je moguće, trebalo dostaviti ranije te bi u njoj trebalo okvirno navesti iznos potpore u obliku zajma koji će se zatražiti, kao i početni popis ulaganja i reformi koje će se poduprijeti tim zajmovima. Time se želi olakšati planiranje proračuna i potaknuti države članice da traže takvu potporu u obliku zajma, poštujući pritom načela jednakog postupanja, solidarnosti, proporcionalnosti i transparentnosti te ne dovodeći u pitanje rok 31. kolovoza 2023. utvrđen u članku 14. stavku 2. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost.

Komisija će na temelju informacija dobivenih od svih država članica Parlamentu i Vijeću bez nepotrebne odgode dostaviti pregled izraženih namjera i predložiti daljnje korake za raspodjelu raspoloživih sredstava, pritom uzimajući u obzir, među ostalim, potrebe država članica koje podnose zahtjev te zahtjeve za potporu u obliku zajma koje su već podnijele ili planiraju podnijeti druge države članice. U slučaju da zahtjevi za zajam premaše raspoložive iznose, Komisija će, u skladu s potrebom da planovi za oporavak i otpornost budu sveobuhvatan i primjereno uravnotežen odgovor na gospodarsku i socijalnu situaciju u državama članicama, razmotriti doprinosi li zatraženo dodatno financiranje iznad gornje granice od 6,8 % poglavljima o planu REPowerEU.

^(*) BND za 2019. na datum zaključenja u svibnju 2020. u skladu s uvodnom izjavom [48.] Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost i Prilogom I. toj uredbi.

U skladu s člankom 14. stavkom 1. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost potpora u obliku zajma može se dodijeliti do 31. prosinca 2023. U skladu s tim svi bi sporazumi o zajmu trebali stupiti na snagu do 31. prosinca 2023. Stoga bi prije tog datuma Komisija i predmetne države članice trebale potpisati sporazume o zajmu te bi Komisija trebala dobiti pravna mišljenja kojima se potvrđuje da su ispunjeni svi ustavni i pravni zahtjevi povezani sa stupanjem na snagu tih sporazuma.

Zahtjev za potporu u obliku zajma trebao bi biti pomno obrazložen i među ostalim sadržavati:

- obrazloženje većih financijskih potreba,
- popis dodatnih reformi i ulaganja s odgovarajućim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima,
- procjene troškova za revidirane planove za oporavak i otpornost.

Veće financijske potrebe mogu nastati:

- zbog dodatnih reformi i ulaganja, osobito onih kojima se rješavaju pitanja navedena u preporukama za pojedinu zemlju i izazovi iz plana REPowerEU,
- kad predmetna država članica zbog smanjenja svojeg maksimalnog financijskog doprinosa neke mjere preusmjeri s bespovratne potpore na zajmove kako ne bi smanjila ukupnu ambiciju svojeg plana – za obrazlaganje takvih zahtjeva za zajam ne bi bile potrebne dodatne reforme ni ulaganja,
- zbog zahtjeva za zajam za financiranje mjera iz poglavlja o planu REPowerEU.

III. Pretfinanciranje

Kako bi dobile pojačanu financijsku potporu na početku razdoblja i iskoristile je za brži odgovor na aktualnu energetska krizu, države članice mogu zatražiti maksimalno pretfinanciranje do najviše 20 % dodatnih sredstava potrebnih za financiranje mjera iz njihovih poglavlja o planu REPowerEU. Izvori dodatnog potrebnog financiranja mogu biti:

- prihodi iz novog sustava trgovanja emisijama u skladu s člankom 21.a,
- prenesena sredstva iz pričuve za prilagodbu Brexitu u skladu s člankom 21.b,
- prenesena sredstva iz programâ kohezijske politike u skladu s člankom 7.,
- zajmovi u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost u skladu s člankom 14.,
- dodatna bespovratna potpora nakon ažuriranja u lipnju 2022. u skladu s člankom 18.

Pretfinanciranje će se isplatiti u najviše dvije tranše: prvo će se plaćanje izvršiti u roku od dva mjeseca nakon što Komisija preuzme pravnu obvezu iz članka 23. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost, a drugo u roku od 12 mjeseci od stupanja na snagu provedbene odluke Vijeća o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU.

Plaćanja koja odgovaraju pretfinanciranju ovisit će o raspoloživim sredstvima, osobito o raspoloživosti sredstava s računa instrumenta NextGenerationEU, stvarnom prethodnom prijenosu sredstava iz programâ s podijeljenim upravljanjem, sredstvima odobrenima u godišnjem proračunu EU-a i prihodima na temelju članka 21.a. Nijedna od dviju tranši plaćanja pretfinanciranja za sredstva prenesena u skladu s člankom 26. Uredbe o zajedničkim odredbama ne smije premašiti ukupan iznos od 1 milijarde EUR za sve države članice. Plaćanje pretfinanciranja izvršit će se nakon što se ocijene svi zahtjevi koje su podnijele države članice i prema potrebi razmjerno tako da se poštuje ukupna gornja granica od 1 milijarde EUR. Financijski doprinosi i, ako je primjenjivo, iznos potpore u obliku zajma koji treba isplatiti razmjerno će se prilagoditi s obzirom na to dodatno pretfinanciranje za poglavlja o planu REPowerEU.

IV. Izmjena plana kako bi se uzelo u obzir ažuriranje novog maksimalnog financijskog doprinosa

U skladu s člankom 18. stavkom 2. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost države članice mogu ažurirati svoje planove za oporavak i otpornost kako bi se uzelo u obzir ažurirani maksimalni financijski doprinos prema izračunu iz članka 11. stavka 2. Komisija je 30. lipnja 2022. objavila ažuriranje maksimalnog financijskog doprinosa za sve države članice ⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ Obavijest Komisije Vijeću i Europskom parlamentu od 30. lipnja 2022. „Mehanizam za oporavak i otpornost: Ažuriranje maksimalnog financijskog doprinosa”.

Važno je napomenuti da bi izmijenjeni planovi za oporavak i otpornost trebali biti jednako ambiciozni kao početni planovi (ili ambiciozniji) i nastaviti ispunjavati sve kriterije za ocjenjivanje iz Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Točnije, države članice moraju se nastaviti učinkovito svladavati sve izazove, ili znatan dio njih, utvrđene u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju te ostvarivati prioritete zelene i digitalne tranzicije.

U skladu s člankom 18. stavkom 2. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost države članice mogu predložiti prilagodbu mjera i njihovih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti s obzirom na reviziju maksimalnog financijskog doprinosa. Pri ocjenjivanju tih izmjena (prema potrebi u vezi s člankom 14. za dodatne mjere povezane s potporom u obliku zajma) Komisija će razmatrati:

- je li država članica dokazala povezanost predloženih izmjena i promjene maksimalnog financijskog doprinosa,
- ukupni učinak svih predloženih izmjena u revidiranom planu za oporavak i otpornost, uključujući nove i proširene mjere u poglavljima o planu REPowerEU, s obzirom na sve kriterije za ocjenjivanje koje plan mora ispunjavati.

Ažuriranje planova za oporavak i otpornost s obzirom na maksimalni financijski doprinos u skladu s člankom 18. stavkom 2. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost moguće je samo jednom, i to prije kraja 2023. Sporazum o financiranju trebalo bi izmijeniti 2023. da bi se uzelo u obzir ažuriranje maksimalnog financijskog doprinosa i pravno preuzela obveza u visini iznosa koji odgovara 30 % financijskog doprinosa izračunanog u skladu s Prilogom III. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Kako bi se taj postupak optimizirao, države članice potiče se da do 30. travnja 2023. dostave jedinstveni izmijenjeni plan koji će obuhvatiti izmjene prema članku 18. stavku 2. i uvođenje poglavlja o planu REPowerEU.

Primjeri vrsta promjena koje bi se mogle predložiti na temelju članka 18. stavka 2., uzimajući pritom u obzir sve navedeno, uključuju:

- povećanje iznosa potpore u obliku zajma ili prijenosa kako bi se nadoknadilo smanjenje financijskog doprinosa,
- povećanje ili smanjenje ciljnih vrijednosti ili koherentnog skupa ciljnih vrijednosti zajedno s razmjernom promjenom procijenjenog troška predmetnih mjera,
- dodavanje ili uklanjanje mjera zbog promjene financijskog doprinosa,
- promjene vremenskog okvira ključnih etapa i ciljnih vrijednosti ili prilagodbu opisâ mjere i ključne etape/ciljne vrijednosti na koju utječe izmjena financijskog doprinosa.

Države članice mogu predložiti i izmjene ključnih etapa i ciljnih vrijednosti u više povezanih mjera s obzirom na promjenu financijskog doprinosa, na primjer objedinjavanjem više manjih, povezanih mjera. U tom bi slučaju država članica trebala zamijeniti određene ključne etape i ciljne vrijednosti te u skladu s tim dodati ili povećati ambiciju drugih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti pod uvjetom da ukupni procijenjeni troškovi plana odgovaraju ažuriranom financijskom doprinosu ili ga premašuju te da država članica dokaže povezanost promjene dodijeljenih sredstava i predloženih izmjena plana. Smanjenje ili promjena financijskog doprinosa moglo bi se uzeti u obzir pri opravdavanju smanjenja ambicije i procijenjenog troška nekih mjera u okviru komponente te istodobnog povećanja procijenjenih troškova i ambicija drugih mjera.

Korekcija naniže

Čak i ako se njihov konačan maksimalni financijski doprinos smanji, države članice potiče se da nastave provoditi svoje planove za oporavak i otpornost oslanjajući se na alternativne izvore financiranja. U okviru Mehanizma za oporavak i otpornost važna su alternativa zajmovi na temelju članka 14., kao i prijenosi iz drugih fondova EU-a ili iz nacionalnih izvora. Osim toga, države članice mogu u skladu s člankom 21.c stavkom 2. nadoknaditi smanjenje maksimalnog financijskog doprinosa dodatnim financiranjem za poglavlje o planu REPowerEU tako da u svoja poglavlja o planu REPowerEU uključe postojeće prihvatljive mjere, i to najviše do iznosa procijenjenih troškova jednakog smanjenju maksimalnog financijskog doprinosa u skladu s člankom 11. stavkom 2. To smanjenje izračunat će se usporedbom razlike između maksimalnog financijskog doprinosa na temelju prognoze BDP-a za 2020. i 2021. (umanjenog za administrativne rashode) i konačnog maksimalnog financijskog doprinosa koji je Komisija objavila nakon priopćenja konačnih podataka o BDP-u (umanjenog za administrativne rashode). U praksi će Komisija procijenjene troškove izračunavati na temelju procijenjenih troškova dijelova mjera koji su već uključeni u donesene provedbene odluke Vijeća i koji bi se prenijeli u poglavlje o planu REPowerEU (osim u slučaju novih mjera, za koje će biti potrebne nove procjene troškova).

Korekcija naviše

Države članice koje nakon ažuriranja imaju veći maksimalni financijski doprinos mogu iskoristiti dodatna raspoloživa sredstva predlaganjem relevantnih reformi i ulaganja ili proširenjem onih već predviđenih. Svakako se potiču da dodatne prihode u cijelosti namijene ciljevima plana REPowerEU, uzimajući pritom u obzir preporuke za pojedine zemlje za 2022. i, ako je primjenjivo, za 2023. Kako bi potpuno iskoristile povećani maksimalni financijski doprinos, procijenjeni troškovi njihovih izmijenjenih planova trebali bi odgovarati barem ažuriranom maksimalnom financijskom doprinosu.

Države članice s većim maksimalnim financijskim doprinosom mogu upotrijebiti članak 18. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost kako bi zatražile izmjenu postojećih mjera pod uvjetom da su opravdane izmjene potrebne kako bi se omogućilo uvođenje novih ili proširenih mjera, posebice onih u poglavljima o planu REPowerEU.

V. Izmjena ili zamjena plana jer plan ili dio plana više nije moguće provesti zbog objektivnih okolnosti

Prema članku 21. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost države članice mogu zatražiti izmjenu plana za oporavak i otpornost ako se zbog objektivnih okolnosti jedna ili više ključnih etapa i ciljnih vrijednosti iz tog plana više ne mogu ostvariti. No izmijenjeni planovi i dalje će morati ispunjavati sve ili znatan dio relevantnih preporuka za pojedinu zemlju te sve druge kriterije za ocjenjivanje utvrđene Uredbom o Mehanizmu za oporavak.

Ruska agresija na Ukrajinu drastično je utjecala na cijene energije i građevinskog materijala. Osim toga, dodatno opterećuje globalne lance opskrbe. Ozbiljnost tih događaja nije se mogla predvidjeti u trenutku uspostave Mehanizma, kao ni u trenutku kad je većina država članica dostavila svoje planove za oporavak i otpornost. Te promjene mogu izravno utjecati na provedbu određenih ulaganja iz planova i mogu se navesti kao objektivne okolnosti u obrazloženju zahtjeva na temelju članka 21.

Objektivne okolnosti mogu onemogućiti da se neka mjera provede s procijenjenom razinom troška ili učinkovitosti ili pak ukazati na bolju alternativu, pogodniju za ostvarenje istih ciljeva Uredbe o Mehanizmu za oporavak ili ispunjenje 11 kriterija za ocjenjivanje. U takvim će slučajevima država članica morati navesti objektivne elemente koji uzrokuju neočekivane neučinkovitosti kad se izvorna mjera provodi prema prvotnom planu i dokazati da je predložena alternativa prikladnija za ostvarenje planiranih ciljeva te mjere. Mogla bi, primjerice, iznijeti dokaze da je alternativna mjera isplativija ili pogodnija za ostvarenje ciljeva politike reforme ili ulaganja.

Budući da su ciljevi plana REPowerEU važni za svladavanje postojećih izazova, u izmijenjenoj Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost izričito se navodi da objektivna okolnost na temelju članka 21. može biti i potencijalni sukob između postojeće mjere utvrđene u provedbenoj odluci Vijeća i ciljeva plana REPowerEU. Komisija će za svaki pojedinačni slučaj procijeniti je li država članica u tom pogledu iznijela činjenice koje se mogu objektivno provjeriti.

Ako se za izmjenu plana pozivaju na članak 21., države članice dužne su primjereno obrazložiti predložene promjene te mogu odabrati vrstu dokaza i informacija kojima žele potkrijepiti svoje argumente. Opseg informacija koje je potrebno dostaviti ovisit će o vrsti i prirodi izmjena te objektivnim okolnostima na koje se pozivaju. Na primjer, države članice ne moraju dostaviti dokaze za općepoznate okolnosti (npr. nestašice u lancima opskrbe), ali bi trebale dostaviti konkretne informacije o učinku tih događaja na mjere i na konkretne ključne etape i ciljne vrijednosti.

Sljedeći scenariji mogu poslužiti kao primjeri mogućih vrsta promjena na temelju članka 21. i vrsta informacija koje bi države članice trebale dostaviti ⁽⁷⁾:

- država članica predlaže promjenu ciljne vrijednosti koja se odnosi na broj zgrada ili tlocrtnu površinu koje treba obnoviti zbog znatnog poskupljenja građevinskih materijala. Kako bi potkrijepila zahtjev, navela je podatke o inflaciji u građevinskom sektoru u svojem gospodarstvu te želi prilagoditi ciljnu vrijednost razmjerno povećanim troškovima ili ukinuti mjeru ili zatražiti dodatno financiranje da se pokriju povećani procijenjeni troškovi (za svaki od tih slučajeva dala je potrebne dokaze o troškovima),

(7) Primjeri služe isključivo za ilustraciju i ni na koji način ne prejudiciraju Komisijinu ocjenu obrazloženja države članice.

- država članica predlaže da se izbaci ulaganje u nabavu superračunala zbog nestašica u lancu opskrbe poluvodičima. Zahtjevu je priložila sažet pregled pokušaja nadležnih tijela da nabave relevantni proizvod i raspoložive dokaze o neuspjelom postupku nabave,
- država članica predlaže promjenu uvjeta ključne etape koja se odnosi na zamjenu kotlova u kućanstvima s namjerom da se iz područja primjene potpore isključe plinski kotlovi jer je njihova nabava protivna ciljevima plana REPowerEU, što su objektivne okolnosti prema Uredbi o planu REPowerEU,
- država članica ustanovila je da postoji mnogo isplativiji način izgradnje prometnog čvorišta i željela bi promijeniti relevantne tehničke specifikacije u odgovarajućoj ključnoj etapi. Tom zahtjevu priložila je bilješku s objašnjenjem analize kojom je utvrđeno da bi se novom metodom na isplativiji način postigli isti ukupni rezultati,
- država članica želi promijeniti karakteristike hidroelektrane jer bi onda mogla proizvoditi znatno više energije unatoč nešto višim troškovima. Dostavila je kratku analizu utjecaja novih karakteristika hidroelektrane na povećanje njezina ukupnog kapaciteta i ažuriranu procjenu troškova mjere.

Predložene izmjene ne bi smjele smanjiti ukupnu razinu ambicije planova za oporavak i otpornost i trebale bi zajamčiti da su planovi i dalje u skladu s preporukama za pojedine zemlje te da se provedba neće pretežno pomaknuti prema posljednjim godinama Mehanizma za oporavak i otpornost. Nadalje, mjere kojima se zamjenjuju mjere koje se smatraju neprovedivima trebale bi doprinositi ostvarenju ciljeva plana REPowerEU (npr. prelazak s plinskih kotlova na dizalice topline) koliko je to moguće.

Scenarij	Pravna osnova
Dodavanje poglavlja o planu REPowerEU u plan za oporavak i otpornost	članak 21.c
Prilagodba mjera iz plana za oporavak i otpornost nakon ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa	članak 18. stavak 2.
Izmjena mjera iz plana za oporavak i otpornost zbog objektivnih okolnosti koje su onemogućile provedbu tih mjera	članak 21.
Dodavanje mjera u plan za oporavak i otpornost radi dobivanja dodatnih zajmova u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost	članak 14.
Kombinacija bilo kojih od navedenih scenarija	članak 14., članak 18. stavak 2., članak 21. ili 21.c

II. DIO

SMJERNICE ZA IZRADU I PRIKAZ DOPUNE

U ovom su odjeljku navedene opće smjernice za izradu i prikaz dopune plana za oporavak i otpornost, uključujući pripremu poglavlja o planu REPowerEU. U cijelom ovom dijelu pojam „izmjena” upotrebljava se za sve promjene plana za oporavak i otpornost neovisno o pravnoj osnovi. Pri izmjeni svojih planova države članice trebale bi dostaviti dokaze povezane s kriterijima za ocjenjivanje utvrđenima u Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost te ažurirane informacije iz članaka 18. i 21.c Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost.

Opseg novih dostavljenih informacija trebao bi biti razmjernan izmjenama predloženima u dopuni. Ako predložene izmjene ne utječu na određeni odjeljak, nije potrebno ispuniti povezani dio predloška. Poglavlje o planu REPowerEU trebalo bi se dostaviti u obliku dodatne komponente za te posebne reforme i ulaganja. Nije potrebno restrukturirati već doneseni plan i trebalo bi izbjegavati bilo kakva ponavljanja.

II. dio podijeljen je na dva glavna odjeljka: prvi sadržava smjernice za pripremu poglavlja o planu REPowerEU, a drugi smjernice o informacijama koje bi trebalo dostaviti u okviru opće izmjene planova za oporavak i otpornost.

I. Poglavlje o planu REPowerEU

1. Reforme i ulaganja

Mjere iz poglavlja o planu REPowerEU moraju biti nove reforme i ulaganja s početkom od 1. veljače 2022. ili prošireni dio reformi i ulaganja uključenih u već donesene provedbene odluke Vijeća (s datumom početka od 1. veljače 2020.). U potonjem bi slučaju u poglavlje o planu REPowerEU bio uključen samo prošireni dio postojeće mjere. Države članice na koje se odnosi smanjenje maksimalnog financijskog doprinosa u skladu s člankom 11. stavkom 2. mogu uključiti i mjere iz već donesenih provedbenih odluka Vijeća koje nisu proširile, i to najviše do iznosa procijenjenih troškova jednakog smanjenju maksimalnog financijskog doprinosa. U praksi to znači da bi poglavlje o planu REPowerEU u tim slučajevima sadržavalo dijelove mjera uključenih u već donesene provedbene odluke Vijeća čiji ukupni troškovi nisu viši od smanjenja maksimalnog financijskog doprinosa.

Razina ambicije proširene mjere trebala bi biti znatno veća u odnosu na početnu mjeru. To bi se trebalo vidjeti iz definicije ili razine odgovarajućih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti. Na primjer, država članica mogla bi zadržati mjeru u postojećoj komponenti plana za oporavak i otpornost, ali znatno povećati ciljnu vrijednost u poglavlju o planu REPowerEU kako bi iskoristila nova raspoloživa financijska sredstva. Na primjer, povećanje kapaciteta proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora s 1 000 MW na 1 300 MW prikazalo bi se kao proširenje mjere za 300 MW. Povećanje broja obnovljenih zgrada (i ušteda energije veća od 30 %) s 20 000 na 30 000 stambenih objekata smatralo bi se proširenjem mjere za 10 000 stambenih objekata.

Valja napomenuti i da bi reforme i ulaganja trebali doprinijeti djelotvornom svladavanju svih ili velikog dijela izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedine zemlje, uključujući one koje je Vijeće donijelo u okviru ciklusa semestra za 2022., 2023. i nadalje, prije nego što država članica dostavi revidirani plan za oporavak i otpornost. Preporuke za pojedine zemlje za 2022. odnose se, među ostalim, na energetske izazove s kojima se suočavaju države članice. Planovi za oporavak i otpornost, uključujući one s poglavljem o planu REPowerEU, koji ne ispunjavaju kriterije za ocjenjivanje na zadovoljavajući način ne mogu se pozitivno ocijeniti i za njih se ne može staviti na raspolaganje dodatno financiranje.

S obzirom na hitnost izazova s kojima se EU suočava i kratke rokove za dovršetak mjera u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost (posljednje ključne etape/ciljne vrijednosti moraju se dovršiti do kolovoza 2026.), države članice potiče se da što više nadograđuju mjere koje su već uključene u donesene provedbene odluke Vijeća kako bi pravodobno doprinijele ciljevima plana REPowerEU.

2. Primjeri reformi koje se mogu uključiti u poglavlja o planu REPowerEU

- (a) *Poboljšanje energetske infrastrukture i objekata kako bi se zadovoljile neposredne potrebe za sigurnošću opskrbe plinom, uključujući ukapljeni prirodni plin, te osobito kako bi se omogućila diversifikacija opskrbe u interesu Unije u cjelini*

Taj se cilj odnosi na energetske infrastrukturu i objekte koji omogućuju diversifikaciju opskrbe plinom u državama članicama kako bi se zadovoljile neposredne potrebe za sigurnošću opskrbe a da se pritom ne dovedu u pitanje dugoročni energetske i klimatski ciljevi EU-a. To uključuje terminale za ukapljeni prirodni plin (UPP) kao što su plutajuće jedinice za skladištenje i uplinjavanje UPP-a, plinovode i ostale dijelove plinske mreže kao što su mjerne stanice, kompresorske stanice ili skladišta plina.

Osim toga, mjere povezane s naftnom infrastrukturom i objektima koji su potrebni za zadovoljavanje neposrednih potreba za sigurnošću opskrbe mogu se uključiti isključivo u poglavlja o planu REPowerEU država članica koje zbog zemljopisnog položaja posebno ovise o ruskoj sirovoj nafti i kojima je odobreno iznimno privremeno odstupanje od zabrana navedenih u članku 3.m stavcima 1. i 2. Uredbe (EU) br. 833/2014.

Ulaganja u plinsku i naftnu infrastrukturu predmetnih država članica trebala bi biti što više u skladu s rezultatima procjene potreba za dodatnom energetske infrastrukturom kako je navedeno u Komunikaciji Komisije o planu REPowerEU od 8. ožujka 2022. i raspravama s državama članicama u regionalnim skupinama na visokoj razini koje djeluju u kontekstu politike TEN-E, čiji je rezultat uključen u Prilog III. planu REPowerEU od 18. svibnja 2022.

Budući da su usmjerene na neposredne potrebe za sigurnošću i pod uvjetom da Komisija da pozitivnu ocjenu, na mjere za poboljšanje energetske infrastrukture i objekata koji su ključni za zadovoljavanje potrebe za sigurnošću opskrbe energijom moći će se primijeniti odstupanje od načela nenanošenja bitne štete. U tu će svrhu države članice morati dostaviti relevantne informacije kako bi obrazložile prihvatljivost za to odstupanje (vidjeti točku B) u nastavku).

Države članice poziva se i da vode računa o kibersigurnosti projekata povezanih s mjerama koje doprinose sigurnosti opskrbe energijom kako bi se što više smanjili potencijalni rizici od poremećaja u energetske sektoru.

(b) *Povećanje energetske učinkovitosti u zgradama i ključnoj energetskoj infrastrukturi, dekarbonizacija industrije, povećanje proizvodnje i upotrebe održivog biometana te vodika iz obnovljivih ili nefosilnih izvora te ubrzanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora*

1. To uključuje mjere kao što su energetska obnova zgrada, uključujući mjere za povećanje energetske učinkovitosti ili integraciju obnovljivih izvora energije, dekarbonizacija sustava grijanja i hlađenja ili mjere za povećanje energetske učinkovitosti u sustavima učinkovitog centraliziranog grijanja i hlađenja ili troškovno učinkovita poboljšanja energetske učinkovitosti za poduzeća, osobito ona kojima se provode preporuke proizašle iz energetskih pregleda. Takve bi mjere smanjile ovisnost o fosilnim gorivima i potaknule uvođenje energije iz obnovljivih izvora. Cilj bi se na primjer mogao ostvariti na sljedeće načine:

- pružanjem potpore obnovi i tehnologijama za poboljšanje energetskih svojstava zgrada za, na primjer, u prosjeku najmanje 30 % (uz povlašteni pristup za zgrade s najlošijim svojstvima i kućanstva s niskim dohotkom),
- dekarbonizacijom sustava grijanja i hlađenja kako bi postali učinkoviti, na primjer uvođenjem dizalica topline (uključujući hibridne dizalice topline), centraliziranog grijanja i hlađenja visoke energetske učinkovitosti iz obnovljivih izvora, fotonaponskih sustava, skladištenja energije iz obnovljivih izvora na lokaciji ili pametnih termostata,
- uvođenjem posebnih financijskih instrumenata ili doprinosom jamstvu InvestEU za potporu ulaganjima u energetske obnovu zgrada (kao što su obnova stambenih i nestambenih zgrada s najlošijim svojstvima, dekarbonizacija sustava grijanja i ugradnja obnovljivih izvora energije na lokaciji),
- uspostavljanjem nacionalnih ili regionalnih mehanizama za pružanje tehničke pomoći kojima bi se poticao razvoj opsežnog portfelja financijski stabilnih projekata u području energetske učinkovitosti i obnove zgrada koji bi privukli privatne ulagatelje,
- uspostavljanjem ili jačanjem postojećih nacionalnih fondova za energetske učinkovitost s namjenskim financijskim instrumentima za energetske učinkovitost i obnovu zgrada,
- ažuriranjem zakonodavstva u području građevinarstva i zgradarstva uvođenjem zahtjeva za većom energetskom učinkovitosti novogradnji i projekata obnove,
- zakonodavnim mjerama kojima se zahtijeva obvezna ugradnja pametnih brojila potrošnje energije u zgrade.

2. Cilj dekarbonizacije industrije detaljnije je opisan u okviru u nastavku.

3. Cilj pružanja potpore uvođenju održivog biometana i vodika obuhvaća ulaganja u povećanje kapaciteta za proizvodnju i upotrebu održivog biometana (uključujući veze koje omogućuju njegovo miješanje u plinskoj infrastrukturi) i u povećanje kapaciteta za proizvodnju vodika iz obnovljivih izvora ⁽⁸⁾ (uključujući povećanje odgovarajućeg kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora koji je potreban za proizvodnju vodika iz obnovljivih izvora). Ti se ciljevi odnose i na ulaganje u kapacitet za proizvodnju vodika iz nefosilnih izvora ⁽⁹⁾ i u namjensku infrastrukturu za vodik, uključujući plinovode, skladišta i lučke terminale.

Odgovarajuće reforme mogle bi obuhvaćati poticaje za ulaganja u proizvodnju ili upotrebu održivog biometana i bioplina (kvote, ugovor za razlike) ili reforme radi uspostave odgovarajućeg zakonodavnog okvira i regulatornih sustava za proizvodnju, upotrebu, prijevoz i skladištenje vodika iz obnovljivih ili nefosilnih izvora, pri čemu bi se, u skladu sa strategijom EU-a za vodik, posebna pozornost posvetila sektorima koje je teško dekarbonizirati.

⁽⁸⁾ Vodik iz obnovljivih izvora znači vodik proizveden s pomoću energije iz obnovljivih izvora u skladu s metodologijama utvrđenima za obnovljiva tekuća i plinovita goriva nebiološkog podrijetla namijenjena upotrebi u prometu u Direktivi (EU) 2018/2001 i povezanim provedbenim i delegiranim aktima.

⁽⁹⁾ Kao referentni izvor o vodiku iz nefosilnih izvora vidjeti „Privremeni okvir za mjere državne potpore u kriznim situacijama za potporu gospodarstvu nakon ruske agresije na Ukrajinu” (2022/C 426/01). U okviru cilja koji se odnosi na proizvodnju i upotrebu vodika iz obnovljivih i nefosilnih izvora ne može se podupirati vodik proizveden pirolizom plina ili parnim reformiranjem metana s hvatanjem i skladištenjem ugljika.

4. Cilj povećanja udjela energije iz obnovljivih izvora i ubrzanja njezinog uvođenja obuhvaća mjere za povećanje kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, povećanje kapaciteta ili unapređenje mreže koje je potrebno radi integracije obnovljivih izvora energije i odgovarajućeg skladištenja te reforme za ubrzanje postupaka izdavanja dozvola za projekte u području energije iz obnovljivih izvora, uključujući njihovo povezivanje s mrežom.

Svrha reformi trebalo bi biti pojednostavnjenje i ubrzanje izdavanje dozvola za projekte u području obnovljivih izvora energije, primjerice digitalizacijom postupaka ili uvođenjem jedinstvene kontaktne točke za izdavanje okolišnih dozvola, ili poboljšanje (prostornog) planiranja, među ostalim određivanjem područja koja su posebno prikladna za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. Kako bi administrativno osoblje moglo podnijeti to ubrzanje i povećan broj zahtjeva za dozvole, reforme bi trebalo pratiti potrebno usavršavanje i povećanje broja tog osoblja te druge mjere za poboljšanje administrativnih kapaciteta, kao što su bolji alati i jednostavniji radni postupci.

Kad je riječ o sektoru grijanja, cilj se može ostvariti na sljedeće načine:

- posebnim financijskim instrumentima ili drugim oblicima potpore, subvencijskim ili poreznim poticajima za ulaganja u grijanje iz obnovljivih izvora i centralizirano grijanje visoke energetske učinkovitosti, uključujući poticaje potrošačima za ugradnju dizalica topline i solarnih toplinskih jedinica ili za povezivanje s modernim, učinkovitim centraliziranim grijanjem i hlađenjem koje koristi toplinu iz obnovljivih izvora i otpadnu toplinu,
- planiranim programima za zamjenu sustavâ grijanja na fosilna goriva tehnologijama koje koriste obnovljive izvore energije (toplina iz obnovljivih izvora, centralizirano grijanje koje koristi obnovljive izvore energije, upotreba mreža u kojima se koristi industrijska otpadna toplina i hladnoća),
- modernizacijom sustavâ centraliziranog grijanja radi zamjene fosilnih goriva dizalicama topline ili obnovljivim izvorima, optimizacijom radnih temperatura, smanjenjem gubitaka topline u centraliziranoj mreži, nadogradnjom toplinskih podstanica, primjenom pametnog upravljanja i proširenjem mogućnosti skladištenja topline.

(ba) *Borba protiv energetske siromaštva*

U skladu s načelima europskog stupa socijalnih prava poglavlja o planu REPowerEU mogu sadržavati i mjere za strukturno otklanjanje temeljnih uzroka **energetskog siromaštva** dugoročnim ulaganjima i reformama, među ostalim u području energetske učinkovitosti, mjerama za obnovu zgrada te mjerama za zaštitu i jačanje položaja potrošača. U okviru takvih reformi i ulaganja trebalo bi osigurati dostatnu razinu financijske potpore za strukturno smanjenje potražnje za energijom kućanstava s niskim dohotkom (do 100 % troškova) i ranjivih poduzeća, uključujući mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća (MSP-ovi), i poduzeća u energetski intenzivnim industrijama koja se suočavaju s velikim poteškoćama zbog visokih računa za potrošnju energije.

Ti se ciljevi mogu, među ostalim, ostvariti sljedećim mjerama ⁽¹⁰⁾:

- financijskom potporom programima energetske učinkovitosti, među ostalim namjenskim financijskim instrumentima,
- programima za smanjenje potražnje za električnom energijom kućanstava i poduzeća, uključujući MSP-ove, koja se suočavaju s poteškoćama zbog visokih računa za potrošnju električne energije,
- dodatnim financijskim sredstvima za druge programe u okviru planova za oporavak i otpornost radi intenzivnije potpore ranjivim kućanstvima, npr. za obnovu radi povećanja energetske učinkovitosti,
- programima subvencioniranja energetske obnove ili ugradnje sustava za grijanje,
- podupiranjem i promicanjem energetskih zajednica,
- edukacijskim programima kojima se javnost informira o štednji energije, osobito onima koji zahvaćaju obrasce korištenja i potrošače kojima je svojstvena visoka potrošnja energije,
- uvođenjem jedinstvenih kontaktnih točaka za pružanje praktičnih savjeta i pomoći (a ne samo informacija) o mogućnostima za obnovu zgrada, energetskim certifikatima i preporukama iz energetskih pregleda,
- reformama kojima se uređuje da se pri određivanju najamnine za stambene objekte i poslovne nekretnine u obzir uzima razina energetske učinkovitosti.

⁽¹⁰⁾ Za dodatne primjere mjera vidjeti „Paket mjera za djelovanje i potporu za suočavanje s rastom cijena energije”, COM(2021) 660 final

(bb) *Poticanje smanjenja potražnje za energijom*

Cilj poticanja smanjenja potražnje za energijom odnosi se na mjere usmjerene na proizvodne procese/pružanje usluga u *poduzećima* te je povezan s pitanjima navedenima u posebnoj odjeljku u nastavku („Jačanje europske industrijske baze“). Primjer kombiniranja relevantnih troškova energije sa strukturnim mjerama mogla bi biti privremena financijska naknada za gubitke u proizvodnji zbog kratkoročnog smanjenja potražnje za električnom energijom uz zahtjev da se provedu ulaganja s dugoročnim učincima koja doprinose ciljevima plana REPowerEU (npr. smanjenje intenziteta stakleničkih plinova iz proizvodnje poduzeća ⁽¹⁾ do sredine 2026., primjerice prelaskom na energiju iz obnovljivih izvora ili mjerama za uštedu energije).

Ulaganja u smanjenje potražnje za energijom mogla bi se dopuniti i reformama kojima se uvode regulatorni poticaji za dugoročna poboljšanja energetske učinkovitosti kao što su:

- uvođenje jedinstvenih kontaktnih točaka za pružanje savjeta i pomoći (a ne samo informacija) o mogućnostima za obnovu zgrada, energetskim certifikatima i preporukama iz energetskih pregleda,
- programi kojima se potiče energetska obnova zgrada ili ugradnja sustava za grijanje kako je opisano u odjeljku (b) točki 1.

(c) *Uklanjanje unutarnjih i prekograničnih uskih grla u prijenosu i distribuciji energije, podupiranje skladištenja električne energije, ubrzavanje integracije obnovljivih izvora energije te podupiranje prometa s nultim emisijama i pripadajuće infrastrukture, uključujući željeznice*

Primjeri mjera povezanih s prijenosom, distribucijom i skladištenjem energije uključuju:

- objekte za skladištenje električne energije, osobito radi podrške uvođenju obnovljivih izvora i/ili kako bi se što više smanjila zagušenja,
- razvoj nacionalnih mreža za distribuciju i prijenos električne energije, posebno kako bi se uklonila uska grla i promicala daljnja integracija obnovljivih izvora energije,
- izgradnju interkonekcijskih vodova za električnu energiju,
- reforme tarifa i olakšavanje provedbe projekata povezivanja s mrežom,
- reforme za povećanje fleksibilnosti elektroenergetskog sustava,
- utvrđivanje transparentnih rasporeda ažuriranja mreža za distribuciju i prijenos i dražbi energije iz obnovljivih izvora.

Primjeri mjera povezanih s prometom s nultim emisijama uključivali bi ulaganja i reforme za:

- uvođenje vozila bez ispušnih plinova, kao što su 100 % električna vozila ili vozila s gorivnim ćelijama na vodik i plovila/zrakoplovi s nultim emisijama,
- obnovu prijevoznih resursa s nultim emisijama i preinačavanje prijevoznih resursa u resurse s nultim emisijama te uvođenje infrastrukture za vozila i plovila/zrakoplove bez ispušnih plinova,
- uvođenje željezničkih vozila s nultim emisijama te željezničku infrastrukturu i povezane podsustave za željeznička vozila s nultim emisijama, postavljanje mjesta za punjenje električnom energijom, modernizaciju priključaka na električnu mrežu, postavljanje postaja za punjenje vodikom ili uvođenje električnih cestovnih sustava,
- provedbu reformi regulatornog okvira kojima bi se potaknulo preinačavanje malih automobila s unutarnjim izgaranjem u električna vozila ubrzavanjem homologacije naknadne ugradnje električnog pogona, davanje poticaja poduzećima koja se bave naknadnom ugradnjom električnih pogona i potrošačima koji se odluče na to (porezni poticaji, povoljni krediti ili subvencije za početna ulaganja), osmišljavanje informativne kampanje,
- ulaganja u proizvodnju zrakoplovnih goriva iz vodika iz obnovljivih izvora i reforme za poticanje proizvodnje

(d) *Podupiranje ciljeva iz odjeljaka (a), (b), (ba), (bb) i (c) ubranom prekvalifikacijom radne snage radi stjecanja zelenih vještina i povezanih digitalnih vještina te podupiranje lanaca vrijednosti u području kritičnih sirovina i tehnologija povezanih sa zelenom tranzicijom*

⁽¹⁾ Na potporu za postrojenja obuhvaćena sustavom EU-a za trgovanje emisijama primjenjivat će se kriteriji utvrđeni u Tehničkim smjernicama o primjeni načela nenanošenja bitne štete i prilozima provedbenim odlukama Vijeća.

Cilj koji se odnosi na zelene vještine i povezane digitalne vještine doprinosi tomu da radna snaga dobije vještine i kompetencije potrebne za ostvarenje energetske i klimatske ciljeve, posebno u ključnim industrijskim sektorima za prelazak na nulte neto stope emisija. Mogući primjeri mjera uključuju:

- usavršavanje i prekvalifikaciju radne snage osposobljavanjem i alatima za predviđanje, uz posvećivanje posebne pozornosti nedovoljno zastupljenim skupinama,
- programe naukovanja, pripravnštva i praćenja rada, među ostalim u partnerstvu s relevantnim poduzećima,
- prilagodbu kurikuluma za obrazovanje i osposobljavanje te pružanje odgovarajućeg obrazovanja i profesionalnog usmjeravanja,
- poticaje za usavršavanje postojeće radne snage i osposobljavanje kvalificiranih stručnjaka u sektoru energije iz obnovljivih izvora i građevinskom sektoru.

Cilj podupiranja lanaca vrijednosti u području kritičnih sirovina i tehnologija povezanih sa zelenom tranzicijom, osobito tehnologija industrije s nultom neto stopom emisija, može se ostvariti mjerama za povećanje kapaciteta tehnološke i proizvodne baze Unije za materijale i komponente čiste tehnologije kako bi se povećali otpornost i suverenitet strateških lanaca vrijednosti EU-a, među ostalim jačanjem kružnog gospodarstva (vidjeti posebni okvir u nastavku).

Jačanje europske industrijske baze u kontekstu visokih cijena energije

Europsko vijeće u svojim je zaključcima od 15. prosinca 2022. istaknulo važnost zaštite europske gospodarske, industrijske i tehnološke baze u kontekstu visokih cijena energije i jačanja globalnog tržišnog natjecanja. Kako bi se svladali ti izazovi i ojačala gospodarska otpornost i konkurentnost Europe, Europsko vijeće pozvalo je na koordinirani odgovor koji uključuje mobilizaciju svih relevantnih nacionalnih alata i alata EU-a.

U Uredbi o planu REPowerEU prepoznata je uloga industrije u poticanju prelaska EU-a s ovisnosti o fosilnim gorivima na raznovrsniju opskrbu energijom iz obnovljivih izvora. Prvo, proizvodni sektor odgovoran je za najveći udio emisija stakleničkih plinova (22 %) u EU-u, zbog čega je brza dekarbonizacija industrijskih procesa ključan čimbenik za postizanje klimatskih ciljeva i ciljeva plana REPowerEU. Drugo, snažna i inovativna proizvodna, industrijska i tehnološka baza EU-a u ključnim lancima vrijednosti čistih tehnologija važna je da EU pri prelasku s fosilnih goriva na obnovljive izvore energije ne postane prekomjerno ovisan o opremi, sastavnim dijelovima i materijalima iz trećih zemalja koji su ključni za gospodarstvo s nultom neto stopom emisija.

S obzirom na to države članice potiče se da, kao dio općeg uravnoteživanja prioriteta plana REPowerEU, u svojim poglavljima o planu REPowerEU predlože mjere i ulaganja koji bi poduprli prelazak industrije EU-a na tehnologije s nultim ili niskim emisijama ugljika na putu prema nultoj neto stopi emisija, očuvali postojeću i buduću konkurentnost ključnih industrija čiste tehnologije u EU-u, poduprli širenje njihova proizvodnog i inovacijskog kapaciteta, među ostalim u ključnom segmentu njihovih lanaca opskrbe i, općenitije, očuvali globalnu privlačnost EU-a kao mjesta za ulaganje u strateške industrije čiste tehnologije. Takvu potporu ulaganjima (npr. porezne olakšice ili drugi oblici potpore) trebalo bi kombinirati s dodatnim reformama kojima bi se pojačao učinak financijske potpore.

Valja napomenuti i da države članice mogu financirati ulaganja u dugoročnu imovinu te, pod određenim uvjetima, neke od privremenih operativnih rashoda povezanih s tim projektima (u postojećim planovima za oporavak i otpornost te poglavljima o planu REPowerEU). Da bi ti operativni troškovi bili prihvatljivi za potporu u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, trebali bi biti sastavni dio reforme/ulaganja koji doprinosi ispunjavanju kriterija za ocjenjivanje u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost te biti ograničeni na postizanje planiranih dugoročnih rezultata ulaganja i razmjerni tom cilju (npr. vidjeti praktične primjere u nastavku koji bi mogli biti prikladni za svladavanje izazova koje su utvrdile države članice). U nastavku su navedeni neki ilustrativni primjeri vrsta mjera koje bi države članice mogle uključiti u poglavlja o planu REPowerEU, a povezane su s ciljevima plana REPowerEU.

Članak 21.c stavak 3. točka (b) – dekarbonizacija industrije te povećanje udjela i ubrzanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora

- Ulaganja u dekarbonizaciju proizvodnje čelika, primjerice zamjenom proizvodnih procesa koji se temelje na visokim pećima proizvodnim procesima s nultim ili niskim emisijama koji se temelje na elektrifikaciji ili vodikom. Taj bi projekt mogao obuhvatiti i proizvodnju vodika iz obnovljivih izvora te pokriti operativne troškove povezane s tim ulaganjem. Prateća reforma mogla bi se sastojati od poreznih olakšica za istraživanje i razvoj novih revolucionarnih tehnologija s nultim emisijama.
- Potpora za proizvodnju sastavnih dijelova za vjetroturbine (lopaticice, temeljne stope, turbine, kabeli). To bi se moglo kombinirati s reformom kojom se utvrđuje obvezujući nacionalni cilj za opskrbu energijom vjetra i predvidljivije planiranje projekata i dražbi povezanih s energijom vjetra.
- Potpora za proizvodnju sastavnih dijelova za solarne fotonaponske sustave (polisilicij, ingot i poluvodičke pločice, ćelije, moduli, izmjenjivači), uključujući kapitalne rashode. To bi se moglo kombinirati s reformom kojom se uvodi obvezno postavljanje solarnih panela na krovove velikih zgrada iznad određene površine (npr. uredi, supermarketi, skladišta, parkirališta) ili obvezno postavljanje vertikalnih dvostranih solarnih panela na autocestama.

Članak 21.c stavak 3. točka (d) – poticanje smanjenja potražnje za energijom

- Programi subvencioniranja kupnje i ugradnje dizalica topline, uključujući industrijske dizalice topline. Financiranjem bi se mogli obuhvatiti i elementi povezani s promicanjem subvencija i kampanje za informiranje MSP-ova o energetske pregledima. Reforma koja upotpunjuje ulaganje mogla bi obuhvaćati određivanje datuma do kojeg treba postupno ukinuti upotrebu grijanja na fosilna goriva u industrijskim postrojenjima ili obvezujuće planove dekarbonizacije na razini svakog industrijskog sektora ili postrojenja.
- Ulaganja kojima se podupiru razvoj i upotreba najuspješnijih tehnologija za iskorištavanje otpadne topline u energetske intenzivnim industrijama. Potpora bi se mogla proširiti i na dodatnu potporu povezanu s ugradnjom (osmišljavanje projekta, licencije za patente, osposobljavanje osoblja) te bi mogla biti i u obliku poreznih olakšica. Države članice to bi mogle kombinirati s regulatornim poticajima, primjerice obvezom da određene vrste postrojenja proizvode otpadnu toplinsku energiju niske temperature.

Članak 21.c stavak 3. točka (e) – podupiranje skladištenja električne energije i ubrzanje integracije obnovljivih izvora energije

- Energetski centar u kojem se kombinira proizvodnja solarne energije i skladište energije velikog kapaciteta na istoj lokaciji u okviru industrijskog postrojenja. Potpora bi mogla pokriti i određene troškove povezani s ulaganjem, kao što su opskrba rezervnim dijelovima, troškovi rada povezani s izgradnjom postrojenja i administrativni troškovi. Prateće reforme mogle bi uključivati pojednostavnjenje izdavanja dozvola za izgradnju postrojenja i njihovo priključivanje na mrežu.
- Sustav za skladištenje energije koji omogućuje ponovnu upotrebu baterija (na primjer iz električnih vozila). Ulaganjem bi se mogli pokriti troškovi nabave ponovno upotrijebljenih ili recikliranih baterija. Moglo bi ga se dopuniti reformom kojom bi se proizvođačima električnih automobila uvele zahtjevnije obveze recikliranja.

Članak 21.c stavak 3. točka (f) – podupiranje lanaca vrijednosti u području kritičnih sirovina i tehnologija povezanih sa zelenom tranzicijom

- Tvornice litija bez fosilnih goriva iz geotermalne vode (postupkom izravne ekstrakcije litija), uključujući troškove pripreme faze (npr. licencije za relevantne patente). To bi se moglo kombinirati s reformom kojom će se potaknuti upotreba litija proizvedenog bez fosilnih goriva, među ostalim u automobilskom sektoru i sektoru energije iz obnovljivih izvora.
- Tvornice baterijskih katoda i anoda, uključujući postrojenja za ponovnu upotrebu i recikliranje baterija, te proizvodnja proizvodne opreme za gigatvornice. To bi se moglo kombinirati s pojednostavnjenjem postupaka izdavanja dozvola za izgradnju tvornica te ambicioznim ciljevima za upotrebu recikliranih baterija i standardima učinkovite upotrebe resursa.

- Tehnološka poboljšanja rafinerija bakra koja omogućuju recikliranje prethodno obrađenog elektroničkog otpada (ili e-materijala) prvenstveno radi uporabe bakra, kositra, nikla i plemenitih metala koji su povezani sa zelenom tranzicijom. Mogli bi se obuhvatiti prijelazni troškovi prekvalifikacije postojećeg osoblja i troškovi povezani s prikupljanjem i prijevozom e-otpada. U mogućoj pratećoj reformi mogli bi se postaviti viši ciljevi za odvojeno prikupljanje i ponovnu upotrebu/recikliranje e-otpada.

Koji model potpore države članice mogu razmatrati?

Relevantni instrument financijske potpore trebao bi biti takav da sektori kojima je potrebna pomoć mogu brzo apsorbirati financijska sredstva. S obzirom na to, prije stvaranja novih financijskih instrumenata moglo bi se razmotriti proširenje postojećih programa i projekata potpore. Postojeći industrijski savezi na razini EU-a (posebno u području baterija, solarnih fotonaponskih sustava, kritičnih sirovina i vodika) često raspolažu portfeljima nacrtanih projekata koji bi se mogli razmotriti za financiranje u okviru takvih programa potpore ako je to potrebno i razmjerno. Slično tomu, potpora bi se mogla dodijeliti i projektima koji su bili pozitivno ocijenjeni u okviru Inovacijskog fonda, ali su bili ispod praga za financiranje.

Nadalje, zajmovi u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost nude konkurentne uvjete financiranja. Kako bi se ti povoljni troškovi kapitala prenijeli na poduzeća, moguća su razna rješenja, na primjer:

- usmjeravanje zajmova u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost preko međunarodnih financijskih institucija, multilateralnih razvojnih banaka i komercijalnih banaka kako bi se brzo primijenili, neoslanjanje na resurse javne uprave,
- primjena kreditnih jamstava kako bi se smanjio rizik za zajmodavce i kako bi im financiranje projekata čistih tehnologija bilo privlačnije,
- razvoj fonda u okviru kojeg se nude rješenja za prijelazno financiranje kako bi poduzeća mogla premostiti razdoblje između nastanka troškova i početka ostvarivanja prihoda od dugoročnih ulaganja.

3. Načelo nenanošenja bitne štete

Primjena načela nenanošenja bitne štete u okviru plana REPowerEU

Načelo nenanošenja bitne štete nastavlja se primjenjivati na reforme i ulaganja koji se podupiru Mehanizmom, u skladu s Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost, uz jedno ciljano odstupanje kako bi se zaštitila neposredna energetska sigurnost EU-a.

Mjere kojima se podupiru ciljevi plana REPowerEU koje su već uključene u donesene planove za oporavak i otpornost već su ocijenjene s obzirom na načelo nenanošenja bitne štete. Stoga neće biti potrebno ponovno ocjenjivati proširene dijelove tih mjera. Revidirana ocjena mogla bi biti potrebna samo ako postoji opasnost da bi priroda izmjena mjera mogla utjecati na ocjenu usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete. Za nove mjere države članice trebaju dostaviti informacije o tome kako su usklađene s načelom nenanošenja bitne štete.

U tu svrhu države članice trebale bi dostaviti ili izmijeniti samoprocjenu usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete za mjere u okviru plana REPowerEU u skladu s odjeljkom II. točkom 1.D) ovih Smjernica.

Poželjno je u poglavlje o planu REPowerEU uključiti samo one mjere koje su po svojoj prirodi usklađene s načelom nenanošenja bitne štete, što se može dokazati u samoprocjeni usklađenosti s tim načelom. Za takve mjere u opis mjera i/ili u odgovarajuće ključne etape i ciljne vrijednosti neće biti potrebno uključiti posebne zaštitne mjere povezane s načelom nenanošenja bitne štete.

Drugim riječima, o tome jesu li potrebne posebne zaštitne mjere povezane s načelom nenanošenja bitne štete odlučuje se na temelju prirode mjera i informacija koje dostave države članice.

Odstupanje od načela nenanošenja bitne štete u okviru plana REPowerEU

U slučaju pozitivne ocjene Komisije načelo nenanošenja bitne štete neće se primjenjivati na mjere za koje se očekuje da će doprinijeti poboljšanju energetske infrastrukture i objekata radi zadovoljavanja neposrednih potreba za sigurnošću opskrbe energijom.

Pri ocjenjivanju prihvatljivosti mjere za primjenu odstupanja od načela nanošenja bitne štete Komisija će razmotriti četiri uvjeta. Kako bi potkrijepila ocjenu, Komisija može od država članica zatražiti relevantne informacije.

- **Mjera je nužna i proporcionalna za zadovoljavanje neposrednih potreba za sigurnošću opskrbe u skladu s člankom 21.c stavkom 3. točkom (a), uzimajući u obzir čišća izvediva alternativna rješenja i rizike od učinaka ovisnosti.**

Pri ocjenjivanju nužnosti i proporcionalnosti mjere Komisija će uzeti u obzir procijenjene projekcije potražnje za plinom ili naftom u predmetnoj državi članici, interkonekcijske kapacitete i razmjene sa susjedima, kao i klimatske i energetske ciljeve za 2030. te učinak poremećaja uvoza iz Rusije. Nadalje, Komisija će razmotriti dodatni kapacitet i količinu energije koji će se dobiti mjerom, pripremljenost, rokove i postojanje komplementarnih projekata, među ostalim u susjednim državama članicama.

Od država članica traži se da dostave sve relevantne informacije kako bi Komisija mogla provesti ocjenjivanje. Na temelju informacija koje dostavi država članica Komisija će ocijeniti i postoje li tehnološki i gospodarski izvediva čišća alternativna rješenja, s istim kapacitetom, sličnim vremenskim okvirom i usporedivim troškovima. Na primjer, Komisija može zatražiti informacije o alternativnim rješenjima koja je razmatrala država članica, kao što su veliki projekti proizvodnje energije iz obnovljivih izvora jednakog energetskog kapaciteta. Nadalje, dodatna plinska infrastruktura trebala bi, kad god je to moguće, biti spremna za buduće promjene, odnosno za buduću prenamjenu na održiva goriva kako bi bila dugoročno održiva. Na primjer, države članice trebale bi objasniti bi li infrastruktura mogla raditi sa 100 % čistim vodikom ili njegovim derivatima te navesti relevantne razloge ako to nije moguće.

- **Država članica poduzela je zadovoljavajuće korake da ograniči moguću štetu za okolišne ciljeve u smislu članka 17. Uredbe (EU) 2020/852, ako je izvedivo, i da tu štetu ublaži drugim mjerama, među ostalim onima iz poglavlja o planu REPowerEU.**

Komisija će u svojoj ocjeni razmotriti sva nastojanja države članice da ograniči štetu koju mjera uzrokuje za šest okolišnih ciljeva iz članka 17. Uredbe (EU) 2020/852, među ostalim u okviru mjera iz poglavlja o planu REPowerEU.

Mjere iz poglavlja o planu REPowerEU trebalo bi poduzimati u skladu s primjenjivim pravnim okvirom EU-a i nacionalnim pravnim okvirom u području okoliša. To će pomoći u ublažavanju štete kontroliranjem i sprečavanjem onečišćenja te zaštitom bioraznolikosti i vodnih tijela, osobito procjenama utjecaja na okoliš. Ipak, država članica trebala bi u svoja nastojanja, ako je to moguće, uključiti elemente za ograničavanje moguće štete za okolišne ciljeve. Na primjer, kad je riječ o cilju ublažavanja klimatskih promjena, države članice potiču se da dostave informacije o planiranom kapacitetu i predviđenoj iskorištenosti projekta kako bi dokazale da njegov opseg nije veći nego što je potrebno za kratkoročno zadovoljavanje potreba EU-a za sigurnošću opskrbe energijom. Kad je riječ o prilagodbi, mogla bi se provesti odgovarajuća procjena klimatskih rizika kako bi se ograničio rizik od klimatskih nepogoda za rad projekta. Države članice trebale bi nastojati izbjeći bitnu štetu za ostale okolišne ciljeve.

- **Prema kvalitativnoj analizi, mjera ne ugrožava postizanje klimatskih ciljeva Unije do 2030. i cilja klimatske neutralnosti EU-a do 2050.**

Komisija će pri ocjenjivanju uzeti u obzir kapacitet projekta te će razmotriti je li osmišljen tako da se zadovolje neposredne potrebe za sigurnošću opskrbe energijom a da se vodi računa o općem cilju smanjenja ovisnosti o fosilnim gorivima iz Rusije i diversifikacije izvora opskrbe energijom. Razmatrat će se i je li mjera usklađena sa širom energetskom i klimatskom politikom koju je država članica utvrdila u nacionalnom energetskom i klimatskom planu. Usto, razmotrit će se širi skup mjera iz poglavlja o planu REPowerEU i plana za oporavak i otpornost s obzirom na njihov doprinos postizanju klimatskih ciljeva Unije za 2030. i cilja klimatske neutralnosti EU-a do 2050.

- **Planirano je da mjera bude u funkciji najkasnije do 31. prosinca 2026.**

Komisija će pregledati rokove svih podnesenih projekata kako bi bila sigurna da se očekuje da će mjera biti u funkciji najkasnije 31. prosinca 2026. U tu svrhu države članice potiče se da dostave informacije o statusu provedbe projekta i plan koji potvrđuju da je puštanje u funkciju moguće do 2026.

Kao što je propisano člankom 21.c stavkom 8., prihodi stavljeni na raspolaganje u skladu s člankom 10.e stavkom 1. Direktive 2003/87/EZ ne doprinose reformama i ulaganjima na koje se primjenjuje odstupanje od načela nenanošenja bitne štete. U tu svrhu Komisija će se pobrinuti da procijenjeni troškovi reformi i ulaganja na koje se ne primjenjuje odstupanje od načela nenanošenja bitne štete odgovaraju barem dodatnoj bespovratnoj financijskoj potpori dodijeljenoj državi članici za plan REPowerEU na temelju članka 21.a Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost (prihodi iz sustava trgovine emisijama).

Nadalje, ukupni procijenjeni troškovi mjera na koje se primjenjuje odstupanje od načela nenanošenja bitne štete ne smiju premašiti 30 % ukupnih procijenjenih troškova mjera iz poglavlja o planu REPowerEU. Taj se prag može izračunati dijeljenjem zbroja procijenjenih troškova tih mjera sa zbrojem procijenjenih troškova svih mjera iz poglavlja o planu REPowerEU.

Ilustrativni primjeri vrsta informacija koje bi države članice mogle dostaviti:

Što će Komisija ocjenjivati?	Što države članice mogu dostaviti kako bi olakšale ocjenjivanje?
Nužnost i proporcionalnost mjere za zadovoljavanje neposrednih potreba za sigurnošću opskrbe	<ul style="list-style-type: none"> — opis učinka poremećaja uvoza plina/nafte iz Rusije te procijenjeni kapacitet i iskorištenost mjere za njegovu zamjenu, — projekcije potražnje za plinom/naftom, primjerice na temelju rada na ažuriranju nacionalnih energetske i klimatskih planova, — analizu čišćih alternativnih rješenja sa sličnim rokovima, troškovima i kapacitetom (npr. izvedivi veliki projekti u području energije iz obnovljivih izvora, kompatibilnost cjevovoda ili postrojenja za rad sa 100 % čistim vodikom kako bi se izbjegli učinci ovisnosti, projektiranje koje omogućuju prenamjenu), — objašnjenje doprinosa energetske sigurnosti Unije u cjelini ili više država članica, objašnjenje zašto opseg mjere nije veći nego što je potrebno za postizanje ciljeva mjere.
Sveukupna nastojanja države članice da ograniči moguću štetu za okolišne ciljeve	<ul style="list-style-type: none"> — relevantni dokazi o nastojanjima da se ograniči moguća šteta koju mjera uzrokuje za okoliš (npr. zaključci odgovarajuće procjene klimatskih rizika, rezultati procjena utjecaja na okoliš), — objašnjenje načina na koji se drugim mjerama, uključujući one u poglavlju o planu REPowerEU i planu za oporavak i sigurnost, sprečava šteta za okolišne ciljeve.
Da mjera ne ugrožava postizanje klimatskih ciljeva Unije do 2030. i cilja klimatske neutralnosti EU-a do 2050.	<ul style="list-style-type: none"> — doprinos drugih mjera, uključujući mjere iz poglavlja o planu REPowerEU i plana za oporavak i otpornost, klimatskim ciljevima i cilju klimatske neutralnosti, — usklađenost s klimatskim ciljevima iz paketa „Spremni za 55 %” i potencijalnu integraciju mjere u početne ili ažurirane nacionalne energetske i klimatske planove, jer to potvrđuje da mjera ne ugrožava postizanje klimatskih ciljeva i cilja klimatske neutralnosti EU-a do 2050.
Da je planirano da mjera bude u funkciji najkasnije 31. prosinca 2026.	<ul style="list-style-type: none"> — rokovi i plan projekta, uključujući očekivani operativni status 31. prosinca 2026. (status postupaka ugovaranja i odobrenja podnesenih projekata, dopuštenja i dozvola).

4. **Prekogranična i višedržavna dimenzija i učinak**

Prekogranična infrastruktura i višedržavni projekti važni su za ostvarenje ciljeva plana REPowerEU u srednjoročnom razdoblju pa se u njemu i potiču. Smatra se da mjere imaju prekograničnu ili višedržavnu dimenziju ili učinak ako doprinose sigurnoj opskrbi energijom u cijeloj Uniji ili ako se njima smanjuje ovisnost o fosilnim gorivima i/ili potražnja za energijom.

Uredba o planu REPowerEU u članku 18. stavku 4. točki (h) sadržava dodatni zahtjev koji se odnosi na prekogranične ili višedržavne projekte. U svojim poglavljima o planu REPowerEU države članice moraju navesti za koje se mjere u poglavlju smatra da imaju prekograničnu ili višedržavnu dimenziju i učinak, uključujući među ostalim mjere za svladavanje izazova utvrđenih u najnovijoj Komisijinoj procjeni potreba. Usto, moraju navesti čine li ukupni procijenjeni troškovi tih mjera najmanje 30 % ukupnih procijenjenih troškova svih mjera iz poglavlja o planu REPowerEU. Ako procijenjeni troškovi tih mjera čine manje od 30 %, države članice trebaju to obrazložiti.

Prekogranični infrastrukturni projekti (u skladu s člankom 21.c stavkom 1. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost)

Prekogranični projekti obuhvaćaju infrastrukturne projekte (prijenosne i distribucijske mreže te infrastruktura za skladištenje) čiji je cilj osigurati opskrbu energijom uklanjanjem postojećih uskih grla. U tu svrhu Komisija će uzeti u obzir svoju najnoviju procjenu potreba iz svibnja 2022.

Pri ocjenjivanju Komisija će razmotriti i projekte s višedržavnom dimenzijom, npr. projekte koji se istodobno provode u različitim državama članicama, projekte koji su dio većeg koridora koji obuhvaća nekoliko država članica ili projekte koji se provode na nacionalnoj razini, ali imaju znatan učinak na susjedne države članice.

Kako bi se ciljevi plana REPowerEU ostvarili na najbolji način u ograničenom vremenskom okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, Komisija će primijeniti razmjern pristup i uzeti u obzir zemljopisni položaj te neposredne i dugoročne energetske izazove svake države članice.

Mjere za smanjenje ovisnosti o fosilnim gorivima i potražnje za energijom

Prekogranični ili višedržavni učinak mjera iz poglavlja o planu REPowerEU ne bi se trebao tumačiti u užem smislu, odnosno smatrati ograničenim na projekte koji uključuju prekograničnu infrastrukturu.

S obzirom na integraciju energetske tržišta među državama članicama i dodatnu međuovisnost njihovih struktura izvora energije može se smatrati da projekti koji znatno utječu na potražnju i opskrbu energijom (ponajprije plinom i električnom energijom) utječu na ravnotežu ponude i potražnje u više zemalja te na prekogranične tokove.

Mjere koje doprinose smanjenju ovisnosti o fosilnim gorivima i/ili potražnje za njima, uklanjanju uskih grla u unutarnjim energetske tokovima ili lakšem uvođenju i integraciji projekata u području obnovljivih izvora energije (kao što su prijenos električne energije, distribucijske mreže i resursi za skladištenje) obično imaju prekogranični učinak i uzimati u obzir za cilj od 30 %.

Komisija će stoga za potrebe procjene prekograničnih ili višedržavnih učinaka među ostalim razmotriti mjere koje se odnose na energetske učinkovitost, uvođenje obnovljivih izvora energije, upotrebu dizalica topline, dekarbonizaciju industrije, distribucijske mreže i vodik iz obnovljivih izvora/fosilnih goriva.

Država članica će za svaku mjeru morati ukratko objasniti prekograničnu dimenziju ulaganja, uključujući očekivani učinak na prekogranične energetske tokove.

5. **Ocjena poglavlja o planu REPowerEU**

Reforme i ulaganja iz poglavlja o planu REPowerEU koji se financiraju iz Mehanizma za oporavak i otpornost sastavni su dio planova za oporavak i otpornost. Trebali bi ispunjavati sve uvjete iz članka 18. i na njih se primjenjuju svi kriteriji za ocjenjivanje utvrđeni u članku 19. i Prilogu V., osim ako je određeno drukčije, osobito u pogledu digitalnog označavanja na temelju članka 19. stavka 3. točke (f) Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost te odjeljka 2.6. njezina Priloga V.

Kriterij za ocjenjivanje povezan s ciljevima plana REPowerEU

Reforme i ulaganja obuhvaćeni poglavljima o planu REPowerEU ocjenjivat će se na temelju dodatnog kriterija za ocjenjivanje utvrđenog u odjeljku 2.12. Priloga V. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost, koji se odnosi na njihov djelotvoran doprinos ciljevima plana REPowerEU. U skladu s Prilogom V. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost Komisija u svojoj ocjeni uzima u obzir i ocjenjuje sljedeće elemente:

— poboljšavaju li se mjerama energetska infrastruktura i objekti kako bi se zadovoljile neposredne potrebe za sigurnošću opskrbe plinom, uključujući ukapljeni prirodni plin, te osobito kako bi se omogućila diversifikacija opskrbe u interesu Unije u cjelini; ako se primjenjuje odstupanje iz članka 21.c stavka 3. točke (a), prihvatljiva su i poboljšanja naftne infrastrukture i objekata kako bi se zadovoljile neposredne potrebe za sigurnošću opskrbe, ili

- povećavaju li mjere energetske učinkovitost zgrada i ključne energetske infrastrukture, dekarbonizaciju industrije, proizvodnju i upotrebu održivog biometana i vodika iz obnovljivih ili nefosilnih izvora te udio energije iz obnovljivih izvora i ubrzanje njihova uvođenja, ili
- doprinose li mjere smanjenju energetske siromaštva i, prema potrebi, daju li odgovarajuću prednost potrebama osoba pogođenih energetske siromaštvom te smanjenju ranjivosti u budućim zimskim razdobljima, ili
- potiču li mjere smanjenje potražnje za energijom, ili
- uklanjaju li mjere unutarnja i prekogranična uska grla u prijenosu i distribuciji energije, te tako podupiru skladištenje energije i ubrzavaju integraciju obnovljivih izvora energije, ili doprinose prometu s nultim emisijama i pripadajućoj infrastrukturi, uključujući željeznice, ili
- pomažu li mjere ostvarenju tih ciljeva ubrzanom prekvalifikacijom radne snage radi stjecanja zelenih vještina i povezanih digitalnih vještina te podupiru li lance vrijednosti u području kritičnih sirovina i tehnologija povezanih sa zelenom tranzicijom.

Nadalje, države članice trebale bi dokazati i da su poglavlja o planu REPowerEU usklađena s njihovim drugim nastojanjima za postizanje ciljeva tog plana. Informacije koje države članice dostavljaju o tom pitanju trebale bi uključivati kratak opis glavnih reformi i ulaganja koja se ne financiraju u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, a odnose se na ciljeve plana REPowerEU u vremenskom okviru Mehanizma za oporavak i otpornost te objašnjenje povezanosti tih nastojanja s ciljevima plana REPowerEU.

Ocjenjivanje prekogranične i višedržavne dimenzije ili učinka

U skladu s izmijenjenim člankom 19. Komisijina ocjena izmijenjenog plana za oporavak i otpornost uključivat će dodatni kriterij za ocjenjivanje prekogranične ili višedržavne dimenzije ili učinka reformi i ulaganja iz poglavlja o planu REPowerEU. Komisija će u skladu s Prilogom V. pri ocjenjivanju uzeti u obzir sljedeće elemente:

- 1) doprinosi li mjera sigurnosti opskrbe u Uniji rješavanjem izazova utvrđenih u najnovijoj Komisijinoj procjeni potreba te je li mjera u skladu s ciljevima plana REPowerEU, uzimajući u obzir financijski doprinos države članice i njezin zemljopisni položaj;

ILI

- 2) očekuje li se da će provedba predviđene mjere doprinijeti smanjenju ovisnosti o fosilnim gorivima (u smislu ponude i potražnje) i smanjenju potražnje za energijom (električne energije, plina, fosilnih goriva itd.).

U skladu s izmijenjenim člankom 20. stavkom 5. Komisija će u svoju ocjenu izmijenjenog plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, uključiti sažetak predloženih mjera iz poglavlja o planu REPowerEU koje imaju prekograničnu ili višedržavnu dimenziju ili učinak. Taj će sažetak biti utvrđen u provedbenoj odluci Vijeća.

Ako procijenjeni troškovi tih mjera čine manje od 30 % procijenjenih troškova svih mjera sadržanih iz poglavlja o planu REPowerEU, u sažetku se objašnjava zašto taj okvirni cilj nije postignut, primjerice dokazivanjem da se ciljevi plana REPowerEU bolje postižu drugim mjerama iz poglavlja o planu REPowerEU te države članice ili da nije dostupno dovoljno realističnih projekata s prekograničnom ili višedržavnom dimenzijom ili učinkom, posebno s obzirom na trajanje Mehanizma.

Ažuriranje kriterija za ocjenjivanje povezanog s klimatskim ciljem od 37 %

Uz klimatski cilj od najmanje 37 % ukupnih sredstava dodijeljenih u okviru plana, i samim bi se poglavljem o planu REPowerEU trebao postići klimatski cilj od najmanje 37 % na temelju ukupnih procijenjenih troškova mjera uvrštenih u poglavlje o planu REPowerEU.

Taj se prag može izračunati dijeljenjem zbroja procijenjenih troškova mjera koje doprinose klimatskom cilju uvrštenih u poglavlje o planu REPowerEU sa zbrojem procijenjenih troškova svih mjera iz poglavlja o planu REPowerEU.

Izuzeće od obveze doprinosa digitalnom cilju od 20 %

U skladu s člankom 21.c stavkom 5. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost na reforme i ulaganja izvršene u poglavlja o planu REPowerEU koji će se financirati u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost primjenjivat će se metoda za digitalno označivanje utvrđena u članku 19. stavku 3. točki (f) Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost i njezinu Prilogu VII. Ipak, potpora za mjere u okviru poglavlja o planu REPowerEU neće se uzimati u obzir pri izračunu je li postignut digitalni cilj od 20 %.

Iako su reforme i ulaganja predloženi u poglavljima o planu REPowerEU izuzeti iz izračuna digitalnog cilja, države članice trebaju dati kvalitativno objašnjenje načina na koji se očekuje da će mjere iz njihovih planova za oporavak i otpornost, uključujući mjere iz poglavlja o planu REPowerEU, pridonijeti digitalnoj tranziciji i izazovima koji iz nje proizlaze. Države članice pozivaju se da predlože ulaganja u području digitalnih tehnologija koja su relevantna za ciljeve plana REPowerEU. Takva bi se ulaganja na primjer mogla odnositi na:

- digitalizaciju energetske mreže, uključujući pametne mreže,
- uvođenje pametnih brojlara, pametnog punjenja, sustava i senzora za pametno upravljanje u kombinaciji s obnovama radi povećanja energetske učinkovitosti,
- klimatsku neutralnost podatkovnih centara i mreža te ponovnu upotrebu njihove otpadne topline,
- kibersigurnost energetskog sustava, koja je od ključne važnosti za sigurnost opskrbe energijom,
- podatkovne infrastrukture za omogućivanje opsežnog razvoja upravljanja potrošnjom (npr. sa zajedničkim europskim prostorom za energetske podatke) i skladištenja energije,
- mjere za digitalizaciju prometa koje su djelomično namijenjene smanjenju emisija stakleničkih plinova,
- mjere za digitalizaciju obrade bespovratnih sredstava za obnove radi povećanja energetske učinkovitosti,
- mjere za digitalizaciju sustava socijalne sigurnosti koje omogućuju točnu identifikaciju kućanstava izloženih riziku od siromaštva i prilagodbu veličine financijske pomoći,
- digitalne vještine ili aplikacije za jačanje položaja potrošača energije.

Konačno, kako bi se zadržale digitalne ambicije Mehanizma za oporavak i otpornost, digitalno označivanje i dalje će se primjenjivati na sve mjere predložene u revizijama planova za oporavak i otpornost koje nisu obuhvaćene područjem primjene članka 21.c stavka 1. Uredbe o planu REPowerEU.

II. Opće smjernice za izmjenu planova za oporavak i otpornost

U odjeljcima u nastavku daje se pregled elemenata koje bi države članice trebale uzeti u obzir u svojim izmijenjenim planovima za oporavak i otpornost. U ovim se Smjernicama daju odgovori na najčešća pitanja država članica i praktične upute za strukturiranje dopune planovima za oporavak i otpornost u skladu sa zahtjevima iz članka 18. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Kako bi prikazi u dopuni i planu za oporavak i otpornost bili usklađeni, struktura u nastavku slijedi smjernice za pripremu planova za oporavak i otpornost iz siječnja 2021. Države članice potiče se da nastave upotrebljavati istu strukturu za svoje planove za oporavak i otpornost te da ograniče promjene u postojećim odjeljcima tih planova.

1. Ciljevi izmjena

Sveobuhvatan i primjereno uravnotežen odgovor na gospodarsku i socijalnu situaciju/doprinos ostvarenju šest stupova

Izmijenjeni plan za oporavak i otpornost trebao bi i dalje biti sveobuhvatan i primjereno uravnotežen odgovor na gospodarsku i socijalnu situaciju te na odgovarajući način doprinosti ostvarenju svih šest stupova iz članka 3. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Promjene prvotnog plana trebale bi zadržati tu ravnotežu, a ako je mijenjaju, za tu promjenu treba dokazati da je u skladu s novim izazovima s kojima se država članica suočava i/ili s novom dodjelom financijskih sredstava toj državi članici. Država članica trebala bi u tu svrhu opisati na koji je način izmijenjeni plan za oporavak i otpornost i dalje sveobuhvatan i primjereno uravnotežen odgovor na njezinu gospodarsku i socijalnu situaciju. Ako su izmjene plana neznatne, države članice mogu jednostavno pretpostaviti da je doprinos za šest stupova i dalje uravnotežen, bez potrebe za dodatnim detaljnim objašnjenjima.

Države članice trebale bi povezati nove mjere s odgovarajućim stupovima tako što će obrazložiti odgovarajući doprinos. Ako se u izmijenjenom planu određene mjere ukinu ili se smanji njihov opseg, trebale bi objasniti na koji će način ukupni doprinos plana zahvaćenim stupovima ostati dostatan. Prema potrebi, u tom bi objašnjenju trebalo prikazati veza između uklonjenih mjera i svih novih mjera predloženih kao zamjena za njih u odnosu na zahvaćene stupove.

U danim objašnjenjima trebalo bi uzeti u obzir sve nove promjene u državi članici ili u politikama EU-a koje utječu na šest stupova. Države članice posebno se potiče da razmotre utjecaj najnovijih geopolitičkih kretanja na dodatni doprinos plana stupu zelene tranzicije s obzirom na ciljeve plana REPowerEU. U tom su kontekstu prihvatljive dopune s dodatnim mjerama koje obuhvaćaju samo jedan ili dva stupa ako je to opravdavano zbog novih izazova s kojima se suočavaju države članice.

Povezanost s preporukama za pojedinu zemlju i europskim semestrom

U izmijenjenim planovima za oporavak i otpornost, uključujući dodatne reforme i ulaganja te zahtjeve za dodatna sredstva, trebali bi se uzeti u obzir svi izazovi utvrđeni u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju, uključujući one koje je Vijeće donijelo u ciklusima europskog semestra 2019. i 2020. te u kasnijim ciklusima semestra do datuma ocjene izmijenjenih planova za oporavak i otpornost ⁽¹²⁾. Nakon što ih Vijeće donese, posebno će važne biti, osobito za pripremu poglavlja o planu REPowerEU, preporuke za pojedinu zemlju izdane u ciklusu 2022. i ciklusu 2023. U godišnjim izvješćima za pojedinu zemlju analizira se napredak u provedbi mjera uvrštenih u planove za oporavak i otpornost te se ističu primjeri važnih reformi i ulaganja povezanih s ostvarenim ključnim etapama u skladu s prethodnim preporukama za pojedinu zemlju i utvrđuju ključni neriješeni ili novi izazovi koji nisu dostatno obuhvaćeni planovima za oporavak i otpornost, a koji su temelj za nove preporuke za pojedinu zemlju.

Pri reviziji svojih planova države članice moraju nastaviti djelotvorno rješavati sve ili znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju, uključujući one koje je Vijeće donijelo u ciklusu semestra 2022. i (ako je relevantno) 2023. te u okviru kasnijih ciklusa semestra do datuma ocjene izmijenjenog plana za oporavak i otpornost.

Korekcije maksimalnog financijskog doprinosa naniže ne utječu na potrebu za provedbom svih ili znatnog dijela relevantnih preporuka za pojedinu zemlju jer reforme u pravilu nisu skupe. Stoga bi izmijenjeni plan za oporavak i otpornost koji ne zahtijeva dodatna sredstva trebao zadržati jednaku razinu ambicije kao prethodno doneseni plan, posebno kad je riječ o reformama koje su odgovor na preporuke za pojedinu zemlju.

Države članice čiji se maksimalni financijski doprinos u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost (znatno) povećao trebale bi pri izradi dopuna prvotnih planova uzeti u obzir cijeli skup preporuka za pojedinu zemlju za 2019., 2020. i 2022. To se posebno odnosi na dodatne potrebe za reformama i ulaganjima utvrđene u okviru europskog semestra 2022., uključujući one povezane s potrebom za smanjenjem energetske ovisnosti.

Kad je riječ o državama članicama koje zajmove upotrebljavaju isključivo za potrebe plana REPowerEU i nemaju pravo na znatno povećanje bespovratnih sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost, Komisija će posebno razmotriti preporuke za pojedinu zemlju koje se odnose na energiju. Ako se dopune plana dostave nakon što Vijeće donese preporuke za pojedinu zemlju za 2023., i one će se morati uzeti u obzir. Podnošenje dopuna ujedno je prilika za rješavanje pitanja utvrđenih u prethodnim ciklusima europskog semestra koja nisu ili su samo djelomično zahvaćena prethodno donesenim planovima za oporavak i otpornost.

Pri pripremi dopuna države članice trebale bi voditi računa da učinak predloženih izmjena na fiskalnu održivost bude u skladu s najnovijom preporukom za pojedinu zemlju koja se odnosi na fiskalna i fiskalno-strukturna pitanja, kako ju je odobrilo Vijeće. Usto, države članice u europodručju trebale bi voditi računa da ažurirane mjere budu usklađene s prioritetima utvrđenima u najnovijoj preporuci o ekonomskoj politici europodručja koju je donijelo Vijeće, posebno s elementima koji se odnose na energiju.

⁽¹²⁾ Kao dio redovitog ciklusa europskog semestra Komisija obično predlaže preporuke za pojedinu zemlju krajem svibnja/početkom lipnja, Europsko vijeće ih potvrđuje i Vijeće ih konačno donosi početkom srpnja.

Ukupni učinak plana za oporavak i otpornost

U skladu sa smjernicama za pripremu planova za oporavak i otpornost iz 2021. države članice trebale bi objasniti u kojoj se mjeri očekuje da će predložene promjene utjecati na ukupni učinak njihovih planova za oporavak i otpornost. U tom bi objašnjenju trebale prikazati očekivani učinak izmijenjenog plana za oporavak i otpornost u cjelini s obzirom na dodane ili uklonjene mjere. Trebalo bi obuhvatiti sljedeće elemente:

- makroekonomske i socijalne izglede,
- objašnjenje makroekonomskog i socijalnog učinka plana za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. stavkom 4. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost,
- održivost,
- koheziju.

Države članice pozivaju se da dostave ažurirane brojčane podatke o učinku izmijenjenih planova za oporavak i otpornost ako su izmjene tih planova znatne po sadržaju i/ili veličini. Države članice pritom se mogu osloniti na informacije iz svojih nacionalnih programa reformi i prema potrebi mogu upućivati na druge izvore informacija. Opseg novih dostavljenih informacija trebao bi biti razmjeran promjenama predloženima u dopunama.

Koherentnost

Učinak predloženih izmjena na koherentnost izmijenjenog plana za oporavak i otpornost trebalo bi prikazati tako da se upućivanjem na zadržane i povučene mjere u izmijenjenom planu objasni interakcija između novih ili izmijenjenih mjera i mjera uključenih u prethodno doneseni plan za oporavak i otpornost. Države članice poziva se i da objasne kako se održava opća ravnoteža između reformi i ulaganja. Novim ili izmijenjenim mjerama ne bi se smjele stvoriti nedosljednosti ni pogoršati sveukupna koherentnost plana za oporavak i otpornost.

Mora se opisati i usklađenost s odobrenim sporazumima o partnerstvu i programima u području kohezijske politike, u skladu s člankom 17. stavkom 3., člankom 18. stavkom 4.n i uvodnom izjavom 62. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost (vidjeti i tekst u nastavku).

Rodna ravnopravnost i jednake mogućnosti za sve

Države članice trebale bi opisati kako promjene utječu na doprinos njihovih izmijenjenih planova za oporavak i otpornost postizanju ciljeva rodne ravnopravnosti i jednakih mogućnosti za sve. S obzirom na nedavne događaje ublažavanje rizika od energetske siromaštva od ključne je važnosti, posebno za skupine u nepovoljnom položaju.

Države članice trebale bi u tu svrhu slijediti smjernice za pripremu planova za oporavak i otpornost iz 2021. i pritom uzeti u obzir nedavne događaje, na primjer:

- tako da razmotre kako najbolje uključiti ciljeve rodne ravnopravnosti i jednakih mogućnosti za sve u postupak provedbe i praćenja, uzimajući u obzir dosad stečeno iskustvo u provedbi planova,
- tako da omoguće sudjelovanje tijela za jednakost i nediskriminaciju u provedbi planova za oporavak i otpornost, primjerice u okviru relevantnih nadzornih tijela,
- tako da na bolji način uključe te ciljeve u revidirane ključne etape i ciljne vrijednosti, na primjer raščlanjivanjem po spolu, dobi, invaliditetu i rasnom ili etničkom podrijetlu ako je to moguće.

Opseg novih dostavljenih informacija trebao bi biti razmjeran promjenama predloženima u dopunama.

Državne potpore

Pravila o državnim potporama u potpunosti se primjenjuju na dodatne ili revidirane reforme i ulaganja. Svaka država članica dužna je pobrinuti se da su te reforme i ulaganja u skladu s pravilima EU-a o državnim potporama, posebno s načelom proporcionalnosti, i s primjenjivim postupcima povezanim s državnim potporama.

U tom kontekstu u Komisijinim Smjernicama o potporama za klimu, energiju i okoliš za 2022 ⁽¹³⁾, navodi se na koji će način Komisija ocijeniti spojivost mjera zaštite okoliša, uključujući zaštitu klime, i mjera potpore za energiju koje podliježu obvezi prijave u skladu s člankom 107. stavkom 3. točkom (c) UFEU-a. Usto, u Uredbi o općem skupnom izuzeću, koja je trenutačno u postupku revizije, određene kategorije državnih potpora proglašene su spojivima s Ugovorom pod uvjetom da ispunjavaju jasne uvjete i te se kategorije izuzimaju od obveze prethodne prijave i odobrenja Komisije. Na primjer, kad je riječ o mjerama koje pridonose postizanju ciljeva plana REPowerEU, države članice potiče se da razmotre odredbe odjeljka 4. Uredbe o općem skupnom izuzeću koje se odnose na potpore za istraživanje, razvoj i inovacije i odjeljka 7. o potporama za zaštitu okoliša.

Privremeni okvir za državne potpore u kriznim situacijama, koji je Komisija donijela 23. ožujka 2022. kako bi se pružila potpora gospodarstvu EU-a u kontekstu ruske invazije na Ukrajinu, mogao bi biti relevantan i za ocjenu državne potpore za mjere u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost u pojedinačnim slučajevima u kojima se potporom ublažavaju gospodarske posljedice ruske agresije na Ukrajinu. Komisija trenutačno razmatra moguća ažuriranja privremenog okvira za državne potpore u kriznim situacijama i Uredbe o općem skupnom izuzeću, primjerice proširenjem njihova područja primjene i podizanjem pragova za prijavu, što bi trebalo olakšati odobravanje mjera u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost/plana REPowerEU. Nadalje, budući da je mnogo država članica u svoje planove za oporavak i otpornost uvrstilo ulaganja povezana s važnim projektima od zajedničkog europskog interesa, odobrenje projekata povezanih s njima dodatno će se olakšati i pojednostavniti. To je važno zbog pravodobne provedbe takvih ulaganja i njihova dovršetka do roka utvrđenog u Uredbi o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost, tj. do 31. kolovoza 2026. Pravodobna i uspješna provedba tih vodećih projekata bit će ključna za doprinos Mehanizma za oporavak i otpornost zelenoj i digitalnoj tranziciji te za njegov cjelokupni uspjeh.

U skladu sa smjernicama i predloškom za pripremu planova za oporavak i otpornost iz 2021. države članice poziva se da u izmijenjenim planovima za oporavak i otpornost za sve nove ili revidirane reforme i ulaganja navedu smatraju li da je za mjeru potrebna prijava državne potpore i, ako jest, da navedu okvirno vrijeme pretprijave i prijave. Ako smatra da za mjeru nije potrebna prijava, država članica trebala bi uključiti upućivanje na postojeću odluku ili odredbe o odobrenju državne potpore u Uredbi o općem skupnom izuzeću ili drugim uredbama o skupnom izuzeću za koje se smatra da se primjenjuju na mjeru, zajedno s opravdanjem ili opisom razloga zbog kojih se mjera ne smatra državnim potporom. Pri predviđanju rokova za ostvarenje relevantnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti države članice moraju ostaviti dovoljno vremena da Komisija može odobriti eventualne državne potpore koje bi mogle biti prisutne u relevantnim mjerama ulaganja i za koje je potrebna prijava državne potpore. Komisija je spremna pružiti državama članicama preliminarne smjernice o usklađenosti svakog ulaganja predviđenog u njihovim izmijenjenim planovima za oporavak i otpornost s regulatornim okvirom za državne potpore. Države članice potiče se da Komisiji dostave svoj plan (pret)prijave kako bi se osiguralo dovoljno vremena.

Na temelju prethodnog iskustva s mjerama koje su uključene u planove za oporavak i otpornost i revidirane sa stajališta državnih potpora rana komunikacija sa službama Komisije tijekom pripreme planova za oporavak i otpornost ključna je za brzu ocjenu državnih potpora za prijavljene mjere. Države članice poziva se da se uključe u rasprave sa službama Komisije kako bi u potpunosti iskoristile mogućnosti koje pružaju različiti okviri za državne potpore i kako bi osmislile mjere u skladu s primjenjivim pravilima.

Potpore kojima se smanjuju svakodnevni troškovi poduzeća dopuštene su samo u ograničenom broju situacija i pod strogim uvjetima. Države članice koje razmatraju mjeru koja uključuje tu vrstu potpore trebale bi se pobrinuti da ona zadovoljava primjenjive uvjete utvrđene u relevantnom okviru za državne potpore.

Iako se pravila o državnim potporama mogu mijenjati do 2026., valja podsjetiti na to da je u skladu s pravilima o državnim potporama mjeru relevantno ocijeniti u trenutku dodjele državne potpore, tj. kad se korisniku dodjeljuje zakonsko pravo na primanje potpore. Sve dok je odgovarajućim okvirom za državne potpore uređena osnova za spojivost mjere u tom trenutku, ona se može provesti (državna potpora može se isplatiti i ulaganja se mogu provesti), čak i ako se pravila o državnim potporama nakon toga promijene.

⁽¹³⁾ SEC(2022) 70 final – SWD(2022) 19 final – SWD(2022) 20 final.

2. Opis promjena

Uskladu sa smjernicama i predloškom za pripremu planova za oporavak i otpornost iz 2021. ovaj bi odjeljak trebao biti strukturiran po komponentama. Odjeljak bi trebalo uključiti samo za one komponente u kojima je došlo do promjena. U njemu ne bi trebalo ponavljati informacije navedene u drugim odjeljcima, nego bi trebalo navesti učinjene promjene u usporedbi s prethodno donesenim planom za oporavak i otpornost (s točnim upućivanjima na odgovarajuće odjeljke i mjere). Države članice mogu se osloniti na postojeće komponente ako dodaju nekoliko reformi i ulaganja u okviru iste teme (npr. nova mjera obnove zgrada može se dodati postojećoj komponenti o energetske obnovi). Države članice mogu dodati i potpuno nove komponente u slučaju novih ulaganja i reformi s različitim prioritetima.

Opis reformi i ulaganja

Za svaku komponentu u kojoj su promijenjene temeljne mjere države članice trebale bi navesti koja su ulaganja ili reforme „dodani”, „uklonjeni” ili „izmijenjeni” u odnosu na prethodne planove za oporavak i otpornost.

Upotreba financijskih instrumenata i proračunskih jamstava

Mjere u obliku financijskih instrumenata i proračunskih jamstava mogu biti privlačno rješenje za ostvarenje ulaganja predviđenih u planovima za oporavak i otpornost iz nekoliko razloga:

- financijski instrumenti mogu uključivati otplatu glavnice koju su primili korisnici državi članici, čime se dugoročno ograničava stvaranje javnog duga,
- instrumenti trebaju omogućiti ponovnu upotrebu tokova, uključujući prema potrebi otplatu glavnice (primjerice za fondove za zajmove i programe vlasničkog kapitala) za iste ciljeve politike, što uključuje otplatu nakon 2026. i/ili otplatu zajmova u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost,
- instrumenti mogu poslužiti za financiranje brojnih malih ulaganja unutar usklađenog okvira, kao što su javna jamstva i povoljni zajmovi za energetske učinkovitost zgrada, te olakšati dopiranje do potencijalnih korisnika putem decentraliziranih partnerskih struktura,
- instrumenti mogu pomoći u privlačenju dodatnih financijskih sredstava ili zajedničkih ulaganja, posebno od privatnih poduzeća i privatnih financijskih institucija.

Na temelju iskustva stečenog iz postojećih planova za oporavak i otpornost države članice mogle bi razmatrati sljedeće vrste financijskih instrumenata:

- jamstvene instrumente i povlaštene zajmove za smanjivanje troškova pozajmljenog kapitala za programe obnove radi povećanja energetske učinkovitosti,
- privatno-javne sporazume za ulaganja u obnovljive izvore energije,
- refinanciranje poduzeća za energetske usluge kako bi se potaknula poboljšanja energetske učinkovitosti u proizvodnim procesima, nestambenim zgradama i zgradama s više stanova,
- vlasnička ulaganja u poduzeća ili fondove vlasničkog kapitala kojima se podupire zelena tranzicija ⁽¹⁴⁾.

U Prilogu I. navedene su dodatne informacije o upotrebi financijskih instrumenata u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost te o mogućnosti doprinosa jamstvu InvestEU s pomoću odjeljka „države članice” na temelju iskustva stečenog pripremom i provedbom početnih planova za oporavak i otpornost.

Zelena i digitalna dimenzija

Države članice trebale bi objasniti u kojoj će mjeri njihovi izmijenjeni planovi za oporavak i otpornost doprinijeti zelenoj tranziciji i smanjenju energetske ovisnosti EU-a, kao i digitalnoj tranziciji otpornoj na buduće promjene i snažnom jedinstvenom digitalnom tržištu, ili riješiti probleme koji iz njih proizlaze. To može uključivati istraživačke i inovacijske mjere s odgovarajućim vremenskim okvirom. Smatra se da se obje tranzicije međusobno nadopunjuju u skladu s konceptom usporedne tranzicije i Komisija će ih razmotriti zajedno.

⁽¹⁴⁾ Posebno za MSP-ove.

Zelena dimenzija mjera iz plana za oporavak i otpornost i dalje će se ocjenjivati primjenom kvalitativnog pristupa (povezanost tih mjera i energetske, klimatske i ekološke izazova svake države članice) i kvantitativnog pristupa (ukupni doprinos izmijenjenog plana za oporavak i otpornost klimatskim ciljevima, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, te zasebni doprinos poglavlja o planu REPowerEU moraju činiti najmanje 37 % ukupnih sredstava dodijeljenih u okviru plana).

Države članice poziva se da objasne kako će njihovi izmijenjeni planovi za oporavak i otpornost doprinijeti postizanju klimatskih ciljeva EU-a utvrđenih u Zakonu o klimi i kako će se uzeti u obzir klimatski ciljevi dogovoreni na političkoj razini u prosincu 2022. i ostali dijelovi paketa „Spremni za 55 %” predloženi u srpnju i prosincu 2021. Paketom „Spremni za 55 %” utvrđene su zakonodavne mjere za prilagodbu politika u području klime, energetike, upotrebe zemljišta, prometa i oporezivanja cilju smanjenja neto emisija stakleničkih plinova za najmanje 55 % do 2030. i cilju postizanja klimatske neutralnosti, kako je utvrđen Europskim zakonom o klimi.

Digitalna dimenzija mjera iz plana za oporavak i otpornost nastavit će se ocjenjivati primjenom kvalitativnog i kvantitativnog pristupa. Europska komisija predstavila je 9. ožujka 2021. „Digitalni kompas 2030.: europski pristup za digitalno desetljeće”, strukturiran oko četiri glavne točke: vještine, sigurna i održiva digitalna infrastruktura, digitalna transformacija poduzeća i digitalizacija javnih usluga. Njime su utvrđeni ambiciozni ciljevi na razini EU-a za svaku od tih točaka s rokom do 2030. Zatim je slijedio Prijedlog odluke o programu politike do 2030. „Put prema digitalnom desetljeću”, koji je stupio na snagu 9. siječnja 2023. Programom bi se uspostavila upravljačka struktura u okviru koje bi države članice i Komisija strukturirano surađivale radi postizanja ciljeva i kojom bi se olakšala provedba višedržavnih projekata. Države članice poziva se da navedu kako bi dodatne ili izmijenjene mjere koje se odnose na digitalnu tranziciju ili izazove koji iz nje proizlaze doprinijele četirima glavnim točkama i postizanju ciljeva za 2030.

Kad je riječ o kvantitativnom pristupu, ukupni doprinos izmijenjenog plana za oporavak i otpornost digitalnim ciljevima mora iznositi najmanje 20 % ukupnih sredstava dodijeljenih u okviru plana, ne uzimajući u obzir mjere uključene u poglavlje o planu REPowerEU.

Praćenje klimatskih mjera i digitalno označivanje

Klimatski cilj od 37 % i digitalni cilj od 20 % utvrđeni u članku 19. stavku 3. točkama (e) i (f) Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost i dalje su obvezni u slučaju promjena plana za oporavak i otpornost, neovisno o razlozima za te promjene (ne uključujući trošak mjera uključenih u poglavlje o planu REPowerEU u pogledu digitalnog označivanja; mjere uključene u poglavlja o planu REPowerEU ne uzimaju se u obzir za izračun digitalnog cilja). Zato je važno da države članice pri revidiranju svojih planova za oporavak i otpornost, među ostalim kad god se revidirani financijski doprinos poveća ili smanji, uzmu u obzir ukupna sredstva dodijeljena u okviru plana za oporavak i otpornost.

Stoga bi države članice za svaku novu ili izmijenjenu mjeru trebale objasniti njezin doprinos klimatskom i digitalnom cilju prema smjernicama za pripremu planova za oporavak i otpornost iz 2021. U slučaju promjene ukupnog procijenjenog troška plana za oporavak i otpornost ili troška bilo koje mjere s klimatskom ili digitalnom oznakom označivanje će se morati ponovno ocijeniti kako bi se provjerilo ostvaruju li se ta dva cilja i dalje. Ocjenjivanje označivanja morat će se provesti i u slučaju bilo kakvih promjena prvotnog područja primjene, prirode ili strukture postojeće mjere.

Važno je napomenuti da se oba cilja izračunavaju za izmijenjeni plan za oporavak i otpornost u cjelini, koji se sastoji od prethodno donesenog plana za oporavak i otpornost i dopune, ne uključujući troškove mjera uključenih u poglavlje o planu REPowerEU u pogledu digitalnog označivanja. Klimatski i digitalni doprinosi ponovno će se izračunati za izmijenjeni plan za oporavak i otpornost uzimajući u obzir promjene mjera u planu za oporavak i otpornost i prethodno navedene ukupne procijenjene troškove. Klimatski doprinos usporedit će se s ukupnim sredstvima dodijeljenima u okviru plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU. Osim toga, klimatski cilj zasebno će se izračunati za poglavlje o planu REPowerEU. Digitalni doprinos usporedit će se s ukupnim sredstvima dodijeljenima u okviru plana za oporavak i otpornost, ne uključujući iznose za reforme i ulaganja iz poglavlja o planu REPowerEU.

Na temelju iskustva s 27 donesenih planova za mjere koje obuhvaćaju više područja, kao što su horizontalne mjere, potrebno je, ako je to primjereno, primijeniti praćenje klimatskih mjera i digitalno označivanje na razini podmjera (zasebni dio mjere koji se odnosi na određeno područje intervencije) upotrebom različitih područja intervencije (u skladu s prilogima VI. i VII. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost).

Nadalje, valja podsjetiti na to da su u članku 19. stavku 3. točkama (e) i (f) Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost i njezinim priložima VI. i VII. utvrđeni primjenjivi koeficijenti za izračun potpore klimatskim i digitalnim ciljevima. U skladu s tim odredbama koeficijenti za potporu klimatskim ciljevima mogu se povećati (do ukupnog iznosa od 3 % za klimatsko označivanje) pod uvjetom da su popraćeni mjerama kojima se povećava njihov učinak. Države članice trebale bi upotrebu takvih odredaba prema potrebi dostatno opravdati.

Države članice trebale bi opisati poseban pristup koji predlažu za označivanje takvih mjera. Komisija može pomoći državama članicama da dobiju primjere kako su slične mjere označene u planovima za oporavak i otpornost koje je Vijeće prethodno donijelo.

Načelo nenanošenja bitne štete

Tehničke smjernice o primjeni načela nenanošenja bitne štete (SL L 58, 18.2.2021., str. 1.), u kojima se utvrđuju vodeća načela i načini primjene načela nenanošenja bitne štete u kontekstu Mehanizma za oporavak i otpornost, ostat će potpuno primjenjive, uzimajući u obzir njegova posebna obilježja. U njima je naveden i „kontrolni popis” koji treba slijediti pri samoprocjeni usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete koju za svaku mjeru treba uključiti u izmijenjeni plan za oporavak i otpornost. U ovom su odjeljku sažeti ključni elementi tih smjernica i objašnjena je njihova primjena na nove ili revidirane mjere. U njemu se navode i dodatna pojašnjenja na temelju iskustva s prethodno donesenim planovima za oporavak i otpornost.

Kako bi se načelo nenanošenja bitne štete trebalo primjenjivati u kontekstu revizija planova za oporavak i otpornost?

Države članice trebaju dostaviti samoprocjenu usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete za svaku novu ili izmijenjenu mjeru uključenu u izmijenjeni plan za oporavak i otpornost, osim u slučajevima u kojima se to načelo ne primjenjuje (vidjeti i odjeljak 2.1. Tehničkih smjernica o primjeni načela nenanošenja bitne štete i njihov Prilog I.). Države članice poziva se i da u okviru samoprocjene usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete, kad god je to relevantno i moguće, dostave kvantitativnu procjenu utjecaja reforme ili ulaganja na okoliš. Trebalo bi uzeti u obzir sljedeća međusektorska razmatranja (vidjeti i Prilog s dodatnim informacijama o usklađivanju s načelom nenanošenja bitne štete):

- *nova alternativna rješenja s malim utjecajem na okoliš*: načela iz odjeljka 2.4., uključujući bilješku 25. iz Tehničkih smjernica o primjeni načela nenanošenja bitne štete, nastavljaju se primjenjivati za ocjenjivanje novih ili revidiranih mjera. U ocjeni usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete za te mjere trebalo bi uzeti u obzir informacije o alternativnim rješenjima s malim utjecajem na okoliš koje su dostupne u trenutku podnošenja izmijenjenog plana za oporavak i otpornost;
- *ne smije se povećati utjecaj na okoliš u usporedbi s početnom mjerom*: u slučaju izmjene postojeće mjere izmjenom se ne bi smio povećati njezin relativni utjecaj na okoliš u usporedbi s utjecajem početne mjere. Država članica trebala bi to dokazati. Ako je utjecaj povećan, država članica trebala bi dokazati da je mjera i dalje u skladu s načelom nenanošenja bitne štete unatoč njezinu većem utjecaju na okoliš.

Kako bi države članice u svojim planovima za oporavak i otpornost trebale pokazati da su mjere usklađene s načelom nenanošenja bitne štete?

U slučaju promjena mogla bi se predvidjeti dva glavna scenarija s različitim učinkom na postupak ocjene usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete:

- *uvođenje nove mjere*: ako država članica odluči dodati novu mjeru u svoj plan za oporavak i otpornost, trebala bi slijediti isti postupak kao i za početno podnošenje plana za oporavak i otpornost. Država članica trebala bi ispuniti kontrolni popis iz Priloga I. Tehničkim smjernicama o primjeni načela nenanošenja bitne štete kako bi potkrijepila svoju analizu toga utječe li nova mjera na okolišne ciljeve i u kojoj mjeri;
- *izmjena postojeće mjere*: države članice možda će htjeti promijeniti strukturu, prirodu ili područje primjene postojeće mjere. Države članice trebale bi dostaviti odgovarajuću ocjenu usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete i prema potrebi je izmijeniti kako bi se uključile izmjene mjere. Država članica trebala bi navesti upućivanje na odjeljak prethodno donesenog plana za oporavak i otpornost u kojem je navedena početna ocjena usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete.

3. Ključne etape, ciljne vrijednosti i vremenski okvir

Pri izmjeni svojih planova za oporavak i otpornost države članice trebale bi voditi računa da je svaka nova ili izmijenjena mjera za koju se prima potpora u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost popraćena odgovarajućim skupom ključnih etapa i ciljnih vrijednosti. Države članice trebale bi pri utvrđivanju novih ili predlaganju bilo kakvih izmjena postojećih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti slijediti načela navedena u smjernicama za pripremu planova za oporavak i otpornost iz 2021., među ostalim u pogledu njihove specifičnosti i pouzdanosti.

Prijedlozi novih ili izmijenjenih ključnih etapa ili ciljnih vrijednosti proizlaze samo iz uključivanja novih ili izmijenjenih mjera u izmijenjeni plan za oporavak i otpornost.

Budući da se države članice potiče na sudjelovanje u prekograničnim ili višedržavnim projektima kojima se podupiru ciljevi plana REPowerEU, posebno treba voditi računa da se dobro definiraju povezane ključne etape i ciljne vrijednosti. S jedne strane, trebalo bi ih jasno podijeliti među državama članicama koje sudjeluju u takvim projektima kako bi se izbjegla preklapanja i kašnjenja u ocjeni i provedbi. Uspješan dovršetak jednog plana za oporavak i otpornost trebao bi biti neovisan o planu druge države članice. S druge strane, ključne etape i ciljne vrijednosti trebale bi biti dobro koordinirane kako bi se neizbježne međuovisnosti među državama članicama primjereno ocijenile i kako bi se postavili razboriti rokovi za provedbu. Komisija je spremna pomoći skupinama država članica koje sudjeluju u prekograničnim ili višedržavnim projektima kako bi bilo sigurno da su njihove ključne etape i ciljne vrijednosti primjereno osmišljene.

Razdoblje provedbe nekih nacionalnih ulaganja kojima se nastoje ostvariti ciljevi plana REPowerEU može trajati i nakon 2026. U takvim bi slučajevima povezane ključne etape i ciljne vrijednosti uključene u poglavlje o planu REPowerEU trebalo osmisliti tako da uključuju samo djelovanja koje se podupiru u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost tijekom trajanja tog mehanizma, dok bi pri osmišljavanju mjera trebalo jasno utvrditi koji će se koraci provedbe financirati nacionalnim sredstvima ili drugim sredstvima EU-a nakon 2026.

U slučaju da država članica predloži izmjenu plana za oporavak i otpornost na temelju članka 21., promjene postojećih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti moguće su samo ako su povezane s objektivnim okolnostima navedenima u obrazloženju te izmjene. Kako je objašnjeno u I. dijelu ovih Smjernica, trebala bi postojati uzročno-posljedična veza između objektivnih okolnosti i predloženih izmjena.

Administrativne pogreške otkrivene u provedbenoj odluci Vijeća mogu se prijaviti Komisiji i Vijeću u bilo kojem trenutku provedbe planova za oporavak i otpornost. Te će se pogreške uzeti u obzir u Komisijinu prijedlogu nove/izmijenjene provedbene odluke Vijeća ili u posebnoj ispravku.

4. **Financiranje i troškovi**

Nove mjere: države članice dostavljaju procijenjene ukupne troškove predloženih novih reformi i ulaganja u dopuni. Ta se obveza odnosi i na reforme i ulaganja koji su uključeni u poglavlja o planu REPowerEU.

Revidirane mjere: ako promjene utječu na procjene troškova, država članica dostavlja ažurirane procjene troškova za svaku revidiranu mjeru. Ako se promjena odnosi samo na opseg mjere, revizija procijenjenih troškova trebala bi se provesti razmjerno tomu.

Metodologija: pri izradi tih procjena troškova države članice trebale bi slijediti posebne upute iz smjernica za pripremu planova za oporavak i otpornost iz 2021. U pravilu se od država članica ne očekuje da dostave revidirane procjene troškova za mjere koje nisu ni nove ni izmijenjene. Države članice mogu dostaviti potvrdu procjene troškova od neovisnog javnog tijela, što bi moglo povećati vjerodostojnost procjena.

5. **Komplementarnost i provedba planova za oporavak i otpornost**

Usklađenost s drugim inicijativama

U skladu s člankom 17. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost svi planovi za oporavak i otpornost, uključujući dopune, moraju biti usklađeni s relevantnim preporukama za pojedinu zemlju, kao i s informacijama iz nacionalnih programa reformi, nacionalnih energetskih i klimatskih planova i njihovih ažuriranih verzija u skladu s Uredbom (EU) 2018/1999, teritorijalnim planovima za pravednu tranziciju u skladu s Uredbom o Fondu za pravednu tranziciju, planovima provedbe Garancije za mlade, sporazumima o partnerstvu i operativnim programima.

— Za više informacija o usklađenosti s relevantnim preporukama za pojedinu zemlju i nacionalnim programima reformi vidjeti odjeljak o europskom semestru ovih Smjernica.

— Dopune će morati biti usklađene i s aktivnostima za klimatski neutralno gospodarstvo koje će biti utvrđene u teritorijalnim planovima za pravednu tranziciju.

- Naposljetku, dopune će morati biti usklađene sa sporazumima o partnerstvu i operativnim programima koji će biti doneseni u okviru Uredbe o zajedničkim odredbama za razdoblje 2021.–2027. nakon donošenja početnih planova za oporavak i otpornost. Budući da su sve države članice donijele sporazume o partnerstvu i gotovo sve programe kohezijske politike, države članice trebale bi objasniti na koji način nove ili izmijenjene mjere iz plana za oporavak i otpornost dopunjuju provedbu programa u okviru Uredbe o zajedničkim odredbama za razdoblje 2021.–2027 ⁽¹⁵⁾.

Komplementarnost financiranja i izbjegavanje dvostrukog financiranja

Države članice trebale bi u svojim izmijenjenim planovima za oporavak i otpornost navesti jesu li se promijenili načini za osiguravanje komplementarnosti financiranja i usklađenosti s člankom 9. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. U tom se pogledu i dalje u potpunosti primjenjuju smjernice za pripremu planova za oporavak i otpornost iz 2021.

Provedba

Provedbeni okvir ocijenjen je u okviru početnih planova za oporavak i otpornost te se pretpostavlja da će se države članice za provedbu izmijenjenih planova za oporavak i otpornost i dalje oslanjati na iste mehanizme. Ipak, potrebno je objasniti sve predložene izmjene provedbenog okvira.

U slučaju da su države članice dosad imale poteškoća u provedbi svojih planova za oporavak i otpornost (na primjer zbog nedostatka administrativnih kapaciteta, nerazvijenog informatičkog sustava ili nedovoljno jasnih ovlasti nadležnih tijela), potiče ih se da proaktivno ponovno razmotre svoje postojeće mehanizme kako bi povećale njihovu učinkovitost. Države članice poziva se i da s Komisijom rasprave dosad stečeno iskustvo kako bi se utvrdilo bi li neke promjene provedbenog okvira mogle doprinijeti boljoj provedbi reformi i ulaganja.

Ako država članica izmijeni svoj plan za oporavak i otpornost kako bi iskoristila veći financijski doprinos ili zajam, trebala bi dokazati da tijela zadužena za koordinaciju i provedbu plana imaju dostatne administrativne kapacitete i odgovarajuće ovlasti. Općenitije, države članice trebale bi se pobrinuti da imaju dostatne administrativne kapacitete za provedbu ulaganja iz planova za oporavak i otpornost te stoga mogućnost da u troškove svojih ulaganja ili reformi uračunaju ograničene privremene administrativne troškove ako su oni povezani s provedbom tog ulaganja ili reforme.

Za provedbu ulaganja i reformi iz poglavlja o planu REPowerEU države članice mogu se koristiti i Instrumentom za tehničku potporu, kako je objašnjeno u smjernicama za pripremu planova za oporavak i otpornost iz 2021. Države članice poziva se da navedu žele li primijeniti članak 7. stavak 2. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost u okviru određene reforme ili ulaganja na koje bi se odnosila tehnička potpora. Ako je država članica zatražila ili namjerava zatražiti horizontalnu potporu u okviru Instrumenta za tehničku potporu radi provedbe plana za oporavak i otpornost, npr. za komunikacijske mjere, poziva se da to navede u ovom odjeljku.

Postupak savjetovanja

Države članice trebale bi dostaviti sažetak postupka savjetovanja, provedenog u skladu s njihovim nacionalnim pravnim okvirima, na temelju kojeg je podnesen izmijenjeni plan za oporavak i otpornost/dopuna. Postupak savjetovanja trebao bi biti razmjernan opsegu promjena u planovima za oporavak i otpornost. Na primjer, za promjene koje odražavaju neznatno izmijenjenu dodjelu financijskih sredstava ne bi bila potrebna ista vrsta postupka savjetovanja kao za promjene kojima se zahtijeva znatan iznos zajma. Budući da se opseg savjetovanja u pripremi početnih planova za oporavak i otpornost razlikovao, posebno s obzirom na izvanrednu situaciju uzrokovanu bolešću COVID-19, države članice potiče se da pri izmjeni svojih planova za oporavak i otpornost taj postupak općenito poboljšaju. Trebale bi se pobrinuti da su dionici, uključujući lokalna i regionalna tijela, socijalne partnere, nevladine organizacije i prema potrebi dionike iz poljoprivrednog sektora, pravodobno i smisleno uključeni u osmišljavanje, provedbu i praćenje svih novih ili revidiranih mjera u skladu sa svojim nacionalnim pravnim okvirima.

Za provedbu relevantnih mjera može biti primjereno da države članice u ključne etape ili ciljne vrijednosti koje imaju geografsku dimenziju uključivaju uvjete povezane s regionalnim ili lokalnim aspektima (na primjer, dodavanjem posebnih uvjeta povezanih sa savjetovanjem s lokalnim i regionalnim tijelima). Mogu uključiti i slične uvjete za savjetovanje sa socijalnim partnerima i prema potrebi s dionicima iz poljoprivrednog sektora o provedbi relevantnih reformi ili ulaganja.

⁽¹⁵⁾ Vidjeti I. dio o načinima podnošenja zahtjeva za prijenos sredstava između Mehanizma za oporavak i otpornost i fondova kohezijske politike.

Usto, europski semestar bit će važan okvir za raspravu s dionicima o napretku provedbe planova za oporavak i otpornost u skladu s praksama i tradicijama svake države članice. Nadalje, države članice u svojim nacionalnim programima reformi mogu opisati dosad provedena i predviđena savjetovanja. Provedba planova za oporavak i otpornost bit će uspješna samo uz snažnu regionalnu i lokalnu odgovornost te potporu socijalnih partnera i civilnog društva.

Uobičajeni zahtjevi u pogledu savjetovanja, uključujući potrebu da se dostavi sažetak u kojem se opisuje kako su doprinosi dionika uzeti u obzir, primjenjivat će se i za pripremu poglavlja o planu REPowerEU. Države članice trebale bi u svojim sažecima navesti na koji je način ishod savjetovanja uzet u obzir u njihovim poglavljima o planu REPowerEU. Trebale bi opisati postupak savjetovanja, uključujući njegove glavne karakteristike, vrste dionika i glavne primljene informacije. Zatim bi trebale opisati kako su pri osmišljavanju mjera u okviru plana REPowerEU uzele u obzir primljene povratne informacije i navesti kako će ih nastaviti uzimati u obzir pri provedbi.

Bit će važno provesti opsežno savjetovanje i uključiti osobito dionike s relevantnim stručnim znanjem o pitanjima povezanim s planom REPowerEU. Trajanje postupka savjetovanja trebalo bi biti razmjerno hitnosti podnošenja poglavlja o planu REPowerEU.

Dodatno javno savjetovanje neće biti potrebno ako države članice prošire mjere, ali ih u bitnom ne izmijene, ili ako prenesu postojeće mjere u poglavlje o planu REPowerEU zbog smanjenog maksimalnog financijskog doprinosa.

Kontrole i revizija

Sustavi unutarnje kontrole ključni su za postizanje potpune usklađenosti planova za oporavak i otpornost s člankom 22. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost. U tom kontekstu i s obzirom na izmjene koje proizlaze iz revizije plana za oporavak i otpornost bitno je da države članice točno obrazlože kako su uspostavljeni sustavi kontrole još prikladni i, prema potrebi, kako će se ti sustavi ojačati da resursi i strukture budu primjereni. Ključni zahtjevi sustava kontrole države članice navedeni su u Prilogu I. sporazumu o financiranju i zajmu sklopljenom između Komisije i države članice. Naime, ako izmijenjeni plan za oporavak i otpornost sadržava nove ili revidirane mjere, država članica trebala bi objasniti i dokazati da su kontrolne strukture i dalje primjerene ili, ako je to relevantno, kako će se njihovi kapaciteti, uključujući osoblje i postupke, povećati razmjerno povećanju plana za oporavak i otpornost.

Ako se dopunom financijski doprinos ne povećava znatno, ali se ipak uvode izmjene u odnosu na početni plan za oporavak i otpornost, države članice trebaju dostaviti ažurirano objašnjenje kontrolnih mehanizama i sustava, među ostalim repozitornog sustava za podatke o krajnjim primateljima.

Komunikacija

Države članice trebale bi nastaviti provoditi i prema potrebi ažurirati svoju komunikacijsku strategiju kako bi obuhvatile nove reforme i ulaganja i time osigurale informiranost javnosti o financiranju sredstvima Unije u skladu s člankom 34. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost i člankom 10. sporazuma o financiranju. Države članice poziva se da pri podnošenju izmijenjenih planova za oporavak i otpornost opišu mjere koje su poduzele za provedbu tih obveza kako bi Komisiji olakšale praćenje usklađenosti s navedenim odredbama.

Komunikacijske kampanje trebale bi biti usmjerene na informiranje o ključnim reformama i ulaganjima u okviru europskog odgovora, posebno u kontekstu plana REPowerEU, te o planovima za oporavak i otpornost i njihovoj svrsi. Države članice potiče se da u svojim komunikacijskim aktivnostima u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost:

- objasne i podsjetu na ciljeve svojeg plana za oporavak i otpornost i njegove koristi za državu članicu,
- praktičnim primjerima pokažu zašto su reforme i ulaganja korisni za društvo, oporavak Europe, zelenu i digitalnu tranziciju te energetska sigurnost,
- pobrinu se za dostatnu vidljivost političke potpore najviših razina planu za oporavak i otpornost,
- komuniciraju o ključnim projektima i pripisu njihovu realizaciju Mehanizmu za oporavak i otpornost,
- potiču potencijalne korisnike da se prijave za financiranje u okviru plana za oporavak i otpornost,

- predstave ukupni napredak u provedbi reformi i ulaganja, posebno u kontekstu plana REPowerEU, među ostalim u okviru redovitih razmjena informacija sa socijalnim partnerima, zainteresiranim zajednicama i civilnim društvom u cjelini.

Usto, Komisija u okviru mreže Inform EU može pomoći državama članicama u provedbi njihovih nacionalnih komunikacijskih strategija, što uključuje i one koje se odnose na izmijenjene planove za oporavak i otpornost.

Transparentnost u pogledu krajnjih primatelja

Transparentnost u pogledu upotrebe sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost povećana je uključivanjem nove obveze transparentnosti u Uredbu o planu REPowerEU. Države članice morat će uspostaviti javno dostupan i jednostavan portal na kojem će objavljivati podatke o 100 krajnjih primatelja koji primaju najveći iznos sredstava za provedbu mjera u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost.

Krajnjim primateljem trebao bi se smatrati posljednji subjekt koji prima sredstva, a nije ugovaratelj ili podugovaratelj. Pritom ga je potrebno razlikovati od korisnika, koji su, prema sustavu izravnog upravljanja u okviru mehanizma, države članice.

Ti bi podaci trebali uključivati pravno ime krajnjeg primatelja, uključujući ime i prezime ako je krajnji primatelj fizička osoba, iznos primljenih sredstava i povezane mjere u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost za koje su sredstva primljena. Za potrebe određivanja 100 najvećih primatelja u obzir bi trebalo uzeti samo sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost jer se neka ulaganja mogu djelomično financirati i iz drugih javnih sredstava.

Radi proporcionalnost i zaštite privatnosti u slučajevima kad su krajnji primatelji fizičke osobe, sve osobne podatke trebalo bi izbrisati dvije godine nakon završetka financijske godine u kojoj su krajnjem primatelju isplaćena posljednja sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Slično tomu, po analogiji se na Mehanizam za oporavak i otpornost primjenjuje nekoliko iznimaka od objave podataka predviđenih člankom 38. stavkom 3. Financijske uredbe. To se odnosi na sljedeće slučajeve:

- potpore za obrazovanje isplaćene fizičkim osobama i sve druge izravne potpore isplaćene fizičkim osobama kojima je pomoć najpotrebnija, kao što su nezaposlene osobe i izbjeglice (članak 191. stavak 4. točka (b) Financijske uredbe),
- ugovori vrlo male vrijednosti dodijeljeni stručnjacima odabranima na temelju njihove stručne sposobnosti (članak 237. stavak 2. Financijske uredbe) te ugovori vrlo male vrijednosti čiji je iznos manji od 15 000 EUR (iznos iz točke 14.4. Priloga I. Financijskoj uredbi),
- financijska potpora iz financijskih instrumenata u iznosu manjem od 500 000 EUR,
- ako se otkrivanjem podataka mogu ugroziti prava i slobode dotičnih osoba ili subjekata koji su zaštićeni Poveljom Europske unije o temeljnim pravima ili se može naštetiti komercijalnim interesima primatelja.

S obzirom na iznose obuhvaćene Mehanizmom za oporavak i otpornost, nije vjerojatno da će se iznimke utvrđene u prve tri točke primjenjivati na 100 najvećih primatelja. Ne očekuje se ni široka primjena četvrte iznimke. Budući da se objava podataka odnosi samo na velike primatelje, za koje se većinom očekuje da su pravne osobe, pitanje privatnosti fizičkih osoba trebalo bi odvagnuti u odnosu na potrebu za transparentnošću potrošnje sredstava EU-a. Treba još napomenuti da će upućivanje na članak 38. stavak 3. Financijske uredbe odražavati sve buduće izmjene te odredbe.

Uz to što se ti podaci objavljuju na portalima država članica, Komisija će ih centralizirati zajedno s poveznicama na portale država članica u tablici pokazatelja za oporavak i otpornost. Te će podatke trebati ažurirati dvaput godišnje, a Komisija će nastojati uskladiti vrijeme ažuriranja s postojećim polugodišnjim izvješćivanjem u travnju i listopadu. Prvo prikupljanje informacija provest će se usporedno s polugodišnjim izvješćivanjem u travnju 2023. Komisija će objaviti i interaktivnu kartu s prikazom različitih mjera i njihovih lokacija u državama članicama.

PRILOG I.

FINANCIJSKI INSTRUMENTI

Države članice mogu odlučiti o vrsti financijskog instrumenta, njegovu ustroju i odabiru provedbenih/ovlaštenih subjekata te ih se potiče da sa službama Komisije rasprave o najboljoj metodi provedbe za predviđenu upotrebu financijskih instrumenata, uzimajući u obzir ciljeve mjera, postojeće strukture i povezanost s radom partnera.

Općenito, države članice mogu upotrijebiti financijske instrumente na dva osnovna načina: tako da novac iz Mehanizma za oporavak i otpornost prenesu u nacionalni odjeljak programa InvestEU ili da upotrijebe druge sustave, primjerice nacionalne. Uvjeti povezani s objema mogućnostima opisani su u Smjernicama za pripremu planova za oporavak i otpornost iz siječnja 2021. i dodatno razrađeni u nastavku.

Za doprinos odjeljku države članice u okviru programa InvestEU potrebno je sklopiti sporazum o doprinosu između države članice i Komisije. Jamstvo InvestEU provodi Komisija preko odabranih partnera u provedbi.

S obzirom na nacionalne financijske instrumente mogu se razlikovati sljedeće faze:

Prva faza: priprema mjere. Potrebno je osigurati da financijski instrumenti doprinose postizanju ciljeva plana za oporavak i otpornost, konkretno:

- opisivanjem investicijske politike koja će se podupirati (npr. za energetske učinkovitost, širokopojasne mreže i digitalizaciju MSP-ova), čime se određuje način upotrebe sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost u financijskom instrumentu i kako je to u skladu s područjem primjene Mehanizma za oporavak i otpornost i njegovim kriterijima za ocjenjivanje, te opisivanjem temeljnog tržišnog nedostatka zbog kojeg je potrebno upotrijebiti javna sredstva za privatna ulaganja,
- definiranjem financijskog instrumenta (i posebno definiranjem, među ostalim, politike rizika i povrata između Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih izvora financiranja u okviru financijskog instrumenta) i načina na koji će on doprinijeti postizanju ciljeva plana za oporavak i otpornost,
- pružanjem detaljne samoprocjene usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete i potrebnih zaštitnih mjera kako bi se osiguralo poštovanje načela nenanošenja bitne štete tijekom provedbe mjere,
- utvrđivanjem relevantnih odredaba o državnim potporama i moguće primjene Uredbe o općem skupnom izuzeću te povezanih kriterija koje financijski proizvodi moraju ispuniti,
- definiranjem jasnih ključnih etapa (povezanih s uspostavom i provedbom instrumenta) i ciljnih vrijednosti (povezanih s rezultatima/ishodima temeljnih projekata koji se financiraju iz instrumenta),
- određivanjem vrste potpore koja će se upotrebljavati (npr. zajmovi, jamstva, vlasnički kapital), ciljanih korisnika (npr. MSP-ovi, veća poduzeća, javno-privatna partnerstva) i ulaganja (npr. u inovacije, širokopojasne mreže i infrastrukturu) kako bi se utvrdila imovina u koju se može ulagati,
- utvrđivanjem rasporeda za uvođenje financijskog instrumenta (uspostava financijskog instrumenta u prosjeku može trajati do dvije godine), uključujući ulaganja u realno gospodarstvo i povezani učinak,
- opisivanjem sustava praćenja za izvješćivanje o ključnim etapama i ciljnim vrijednostima u skladu s planom za oporavak i otpornost.

Druga faza: Sporazum o provedbi s ovlaštenim subjektom zaduženim za financijski instrument:

- za provedbu financijskog instrumenta potrebno je sklopiti sporazum s partnerom u provedbi/ovlaštenim subjektom (u slučaju fondova to bi bio upravitelj fonda u ime partnera) kojim se prenose obveze iz plana za oporavak i otpornost. Okvirnim sporazumom između države članice i provedbenih/ovlaštenih subjekata trebale bi se prenijeti sve obveze iz Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost i iz provedbene odluke Vijeća o planu za oporavak i otpornost države članice posebno vodeći računa o obvezama u području državnih potpora, načela nenanošenja bitne štete te revizija i kontrole, kao i mogućim ograničenjima za korisnike,
- potrebno je poštovati relevantna pravila o državnim potporama i javnoj nabavi,

- jedna od prvih ključnih etapa u planu za oporavak i otpornost može se povezati sa sklapanjem sporazuma o provedbi kojim se uspostavlja financijski instrument ili prilagođava postojeći instrument (u skladu s investicijskom politikom dogovorenom u planu za oporavak i otpornost) između države članice i ovlaštenog subjekta,
- u okviru te prve ključne etape u planu za oporavak i otpornost država članica, pri podnošenju prvog zahtjeva za isplatu, dostavlja Komisiji pravila i investicijsku politiku financijskog instrumenta kako bi se mogla provjeriti njegova usklađenost s planom za oporavak i otpornost.

Ulaganje ovlaštenog subjekta ili financijskih posrednika (npr. komercijalnih banaka ili investicijskih fondova) u realno gospodarstvo:

- sve sljedeće ključne etape bit će povezane s ulaganjima ovlaštenog subjekta ili financijskih posrednika u realno gospodarstvo,
 - po završetku financijskog instrumenta rezervacije i sredstva vraćena iz financijskih instrumenata koja nisu iskorištena za gubitke vraćaju se državi članici u skladu s uvjetima utvrđenima u investicijskoj politici i izlaznoj strategiji instrumenta. Potrebno je utvrditi obvezu da se prihodi i vraćena sredstva upotrebljavaju u jednake svrhe.
-

PRILOG II.

**PREDLOŽAK IZJAVE O NAMJERI U POGLEDU ZAJMOVA U OKVIRU MEHANIZMA ZA OPORAVAK I
OTPORNOST**

Primatelj: Glavni pregovarači u SG RECOVER i GU ECFIN

Cc: EC-RECOVER@ec.europa.eu

Predmet: Zajmovi u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost – obavijest o interesu

Poštovani / Poštovana,

prema Uredbi (EU) 2021/241, točnije članku 14. stavku 6., države članice moraju obavijestiti Europsku komisiju o tome namjeravaju li zatražiti potporu u obliku zajma iz Mehanizma za oporavak i otpornost u roku od 30 dana od stupanja na snagu izmijenjene Uredbe u pogledu poglavlja o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost.

Stoga, ne dovodeći u pitanje mogućnost podnošenja zahtjeva za potporu u obliku zajma do 31. kolovoza 2023., želimo iskazati sljedeći interes:

[Odaberite odgovarajuću opciju]

U ovoj fazi ne namjeravamo zatražiti potporu u obliku zajma iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

Namjeravamo zatražiti potporu u obliku zajma iz Mehanizma za oporavak i otpornost u iznosu od XXX EUR [možete navesti više iznosa] i tu potporu u obliku zajma namjeravamo iskoristiti za sljedeći popis ulaganja i reformi:

— Popis ulaganja i reformi

Potvrđujemo da su u ovoj obavijesti o interesu navedene najtočnije informacije s kojima raspolazemo.

PRILOG III.

PREDLOŽAK IZJAVE O NAMJERI U POGLEDU PRIJENOSA IZ PRIČUVE ZA PRILAGODBU BREXITU

Primatelj: Glavni pregovarači u SG RECOVER i GU ECFIN

Cc: EC-RECOVER@ec.europa.eu

Predmet: Pričuva za prilagodbu Brexitu – obavijest o zahtjevu za prijenos u Mehanizam za oporavak i otpornost

Poštovani / Poštovana,

u skladu s člankom 4.a Uredbe (EU) 2021/1755, kojim se državama članicama omogućuje da Komisiji podnesu obrazloženi zahtjev za prijenos u Mehanizam za oporavak i otpornost svih ili dijela iznosa privremeno dodijeljenih sredstava u okviru pričuve za prilagodbu Brexitu, želimo zatražiti prijenos XXX EUR iz pričuve za prilagodbu Brexitu u Mehanizam za oporavak i otpornost za potrebe financiranja ulaganja i reformi iz poglavlja o planu REPowerEU, u skladu s pristupom opisanim u Obavijesti Komisije „Smjernice za planove za oporavak i otpornost u kontekstu plana REPowerEU”.

Razlog za taj prijenos je to što se Mehanizmom za oporavak i otpornost i pričuvom za prilagodbu Brexitu nastoji ostvariti zajednički cilj jačanja gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije, kako je jasno navedeno u njihovoj zajedničkoj pravnoj osnovi u članku 174. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Ublažavanjem posljedica poremećaja na globalnom energetskom tržištu zbog nedavnih geopolitičkih promjena, mjere iz poglavlja o planu REPowerEU doprinijet će napretku prema općem cilju kohezije, koji se pričuvom za prilagodbu Brexitu nastojao postići ublažavanjem negativnih posljedica povlačenja Ujedinjene Kraljevine iz Unije u državama članicama, osobito u njihovim regijama i lokalnim zajednicama. Taj zajednički cilj, u skladu s pravnim odredbama Uredbe 2021/1755, razlog je koji opravdava takav zahtjev za prijenos između dvaju instrumenata.

[Budući da je iznos zatraženog prijenosa veći od dijela privremeno dodijeljenih sredstava u okviru pričuve za prilagodbu Brexitu koji još nije isplaćen, shvaćamo da Komisija mora osigurati povrat razlike. Želimo [vratiti iznos za povrat na račun Europske komisije prema podacima koje Europska komisija navede u obavijesti o terećenju]/[da Europska komisija obavi prijeboj tog iznosa smanjenjem plaćanja [u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost] nakon što o tome obavijesti [odgovorno tijelo u državi članici]].

—

PRILOG IV.

PREDLOŽAK ZA DRŽAVE ČLANICE

DOPUNA PLANA ZA OPORAVAK I OTPORNOST

Sadržaj

DIO 1.: UVOD DOPUNE	40
1. Opći cilj	40
2. Obrazloženje dopune	40
DIO 2.: OPIS DODATNIH I IZMIJENJENIH REFORMI I ULAGANJA	40
1. Potpuno nove komponente	41
2. Poglavlje o planu REPowerEU	41
3. Izmijenjene komponente	41
DIO 3.: KOMPLEMENTARNOST I PROVEDBA PLANA	42
1. Usklađenost s drugim inicijativama	42
2. Komplementarnost financiranja	42
3. Učinkovita provedba	42
4. Postupak savjetovanja s dionicima	43
5. Kontrola i revizija	43
6. Komunikacija	43
DIO 4.: OPĆA USKLAĐENOST I UČINAK PLANA	43
1. Koherentnost	43
2. Rodna ravnopravnost i jednake mogućnosti za sve	43
3. Povećanje gospodarske, socijalne i institucionalne otpornosti	43
4. Usporedba s osnovnom razinom ulaganja	43

IZJAVA O OGRANIČENJU ODGOVORNOSTI

Države članice trebale bi na temelju ovog predloška izraditi nacrt dopune svojih planova za oporavak i otpornost. Države članice poziva se da navedu samo informacije koje su bitne za promjene predložene u odnosu na donesene planove za oporavak i otpornost. Predložak se ne može tumačiti odvojeno od ažuriranih smjernica za planove za oporavak i otpornost u kontekstu plana REPowerEU. Ovaj dokument je samo predložak za iznošenje informacija u dopuni, a u smjernicama su dane potrebne upute za ispunjavanje odjeljaka. Kako je navedeno u smjernicama, države članice potiče se da svoj plan izmijene na temelju konsolidirane verzije početnog plana, koja bi trebala uključivati izmjene uvedene tijekom ocjenjivanja i biti u potpunosti usklađena s relevantnim provedbenim odlukama Vijeća. Zbog toga upotreba ovog predloška za izradu dopune počiva na pretpostavci da su države članice uskladile plan za oporavak i otpornost s provedbenom odlukom Vijeća.

Države članice poziva se da se obrate službama Komisije ako imaju dodatna pitanja.

DIO 1.:

UVOD DOPUNE

1. Opći cilj

Države članice u ovom bi odjeljku trebale opisati znatne promjene glavnih izazova s kojima se suočavaju od podnošenja početnih planova za oporavak i otpornost. Ponajprije bi trebale ukratko objasniti kako je izmijenjeni plan za oporavak i otpornost i dalje sveobuhvatan i primjereno uravnotežen odgovor na gospodarsku i socijalnu situaciju te kako na odgovarajući način doprinosi svakom od šest stupova. Trebalo bi navesti i kako izmijenjeni plan za oporavak i otpornost povećava otpornost, sigurnost i održivost energetskog sustava Unije nužnim smanjenjem ovisnosti o fosilnim gorivima i diversifikacijom opskrbe energijom na razini Unije.

Države članice trebale bi u ovom odjeljku objasniti i kako se izmijenjenim planom za oporavak i otpornost uzimaju u obzir izazovi utvrđeni u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju.

2. Obrazloženje dopune

Države članice trebale bi navesti pravne osnove predloženih izmjena plana i detaljno obrazložiti zašto se pozivaju na njih u skladu s odgovarajućim člancima Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost ⁽¹⁾. Pravne osnove i obrazloženje trebalo bi navesti s popisa u nastavku za svaku dodatnu, izmijenjenu ili uklonjenu mjeru. Obrazloženje se može temeljiti na više pravnih osnova navedenih u nastavku.

U skladu s Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost i Komisijinim prijedlogom izmjena te uredbe, države članice mogu predložiti izmjene prethodno donesenih planova za oporavak i otpornost za sljedeće potrebe:

- članci [21.a i 21.b] povezani s poglavljem o planu REPowerEU ⁽²⁾: za poglavlje o planu REPowerEU pogledajte posebni predložak,
- članak [14. stavak 2.]: revidirani plan koji se prilaže zahtjevu za potporu u obliku zajma,
- članak [7.]: revidirani plana koji se prilaže novom ili dodatnom prijenosu 5 % sredstava iz programâ podijeljenog upravljanja,
- članak [18. stavak 2.]: ažuriranje plana s obzirom na ažurirani maksimalni financijski doprinos prema izračunu iz članka 11. stavka 2.,
- članak [21.]: izmjena plana ili podnošenje novog plana jer zbog objektivnih okolnosti plan, uključujući relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti, više nije moguće provesti.

DIO 2.:

OPIS DODATNIH I IZMIJENJENIH REFORMI I ULAGANJA

Ovaj se odjeljak odnosi na promjene komponenti koje su dodane ili izmijenjene u odnosu na plan za oporavak i otpornost na kojem se temelji trenutna provedbena odluka Vijeća na snazi. U okviru tih komponenti potrebno je obuhvatiti samo dodane, uklonjene ili izmijenjene reforme i ulaganja. Sve komponente početnog plana koje nisu uključene u ovaj odjeljak smatraju se nepromijenjenima.

⁽¹⁾ Uredba (EU) 2021/241 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.057.01.0017.01.HRV&toc=OJ%3AL%3A2021%3A057%3ATOC

⁽²⁾ Na temelju prijedloga Komisije (COM(2022) 231 final)

1. **Potpuno nove komponente:** Za svaku potpuno novu komponentu slijedite okvir iz drugog dijela Komisijinog predloška iz siječnja 2021. ^(*) i uzmite u obzir Smjernice Komisije za planove za oporavak i otpornost u kontekstu plana REPowerEU.
2. **Poglavlje o planu REPowerEU:** Za poglavlje o planu REPowerEU ispunite posebni predložak i umetnite ga ovdje.
3. **Izmijenjene komponente:** Za svaku izmijenjenu komponentu navedite samo informacije o onim pododjeljcima gore navedenog predloška u kojima su informacije izmijenjene, uklonjene ili dodane u usporedbi s planom odobrenim provedbenom odlukom Vijeća (POV). Svi ostali pododjeljci smatrat će se nepromijenjenima. Za svaku izmijenjenu komponentu navedenu u dopuni unesite i referentni broj u FENIX-u. Jasno navedite je li opis komponente izmijenjen.

Tablica 1

Države članice poziva se da za svaku izmijenjenu komponentu ispune tablični sažetak u nastavku

Naziv izmijenjene komponente	
Referentni broj ulaganja/reforme iz POV-a	
Naziv ulaganja/reforme	
Vrsta promjene u odnosu na POV	[Dodano/uklonjeno/izmijenjeno]
Pravna osnova promjene (odaberite barem jednu)	☐ članak 14. stavak 2. – zahtjev za potporu u obliku zajma ☐ članak 18. stavak 2. – ažuriranje maksimalnog financijskog doprinosa ☐ članak 21. – izmjena zbog objektivnih okolnosti ☐ članak 21.a – bespovratna financijska potpora iz plana REPowerEU (prihodi ETS-a) ☐ članak 21.b stavak 2. – prijenosi iz pričuve za prilagodbu Brexitu ☐ Ništa od navedenog, ispravak administrativne pogreške
Izmijenjeni elementi (samo za izmijenjene mjere)	☐ Opis komponente/mjere ☐ Ključne etape i ciljne vrijednosti ☐ Procijenjeni trošak ☐ Zeleno i digitalno označavanje (potencijalno važno jer je osnovna mjera bitno promijenjena) ☐ Samoprocjena usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete

Predložene promjene:

Za sve nove reforme i ulaganja slijedite upute iz početnog obrasca plana za oporavak i otpornost iz siječnja 2021.

Za svaku uklonjenu reformu i ulaganje navedite obrazloženje s izravnim upućivanjem na pravnu osnovu promjene, kao i objašnjenja o tome kako će se zadržati ukupni učinak i usklađenost komponente.

Za svaku izmijenjenu reformu i ulaganje u tablici 2 u nastavku navedite:

- opis i obrazloženje promjena mjere, posebice u odnosu na vrstu, cilj, veličinu i načine provedbe mjere, kao i očekivani učinak promjena na opseg, ciljnu skupinu, vremenski okvir i ključne rezultate mjere,
- izmijenjeni opis komponente (ako je primjenjivo) i mjere u odnosu na opise iz priloga provedbenoj odluci Vijeća,
- predložene promjene ključnih etapa i/ili ciljnih vrijednosti u odnosu na informacije iz priloga provedbenoj odluci Vijeća te njihovo obrazloženje,

^(*) Smjernice za države članice za planove za oporavak i otpornost dio 2/2, SWD(2021) 12 final, Bruxelles 22.1.2021. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/document_travail_service_part2_v3_en.pdf

- predložene promjene procijenjenih troškova, prema potrebi, u skladu s uputama iz Komisijinog predloška iz siječnja 2021. ⁽⁴⁾, u slučaju da se u revidiranoj mjeri promjene odnose samo na njezin opseg, revizija procijenjenih troškova trebala bi se provesti razmjerno tome,
- predložene promjene zelenog i/ili digitalnog označivanja, prema potrebi, u skladu s uputama iz Komisijinih smjernica iz siječnja 2021. ⁽⁵⁾,
- predložene izmjene samoprocjene usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete u skladu s uputama iz obavijesti Komisije iz veljače 2023., uključujući, prema potrebi, kvantitativnu procjenu učinka mjera na okoliš ⁽⁶⁾.

Za sve predložene promjene ključnih etapa i/ili ciljnih vrijednosti, njihovih procijenjenih troškova i zelenog i/ili digitalnog označivanja države članice trebale bi ispuniti i tablice u Excelu koje su dio predloška.

Države članice trebale bi se u tablici 2 osvrnuti i na sljedeće elemente ako na njih utječu promjene mjere:

- prekogranični i višedržavni projekti,
- državne potpore,
- otvorena strateška autonomija.

Tablica 2

Države članice poziva se da s pomoću ove tablice strukturiraju opis izmijenjenih mjera u ovom odjeljku prema prethodnim uputama. U slučaju znatnijih izmjena i novih mjera pozivaju se da slijede format početnog predloška iz 2021. ⁽⁷⁾

Naziv mjere i njezin referentni broj iz POV-a		
Opis i obrazloženje promjene		
Izmijenjeni elementi	Trenutačna verzija	Izmijenjena verzija
Opis komponente i/ili mjere		
Ključne etape i ciljne vrijednosti		
Procijenjeni trošak		
Zeleno i digitalno označivanje		
Samoprocjena usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete		

DIO 3.:

KOMPLEMENTARNOST I PROVEDBA PLANA

Države članice trebale bi objasniti kako se dopunom vodi računa o sljedećim elementima, u skladu s istim odjeljcima iz početnog predloška plana za oporavak i otpornost ⁽⁸⁾:

1. Usklađenost s drugim inicijativama
2. Komplementarnost financiranja
3. Učinkovita provedba

⁽⁴⁾ Dio 2., odjeljak 10., str. 8.–9. https://ec.europa.eu/info/files/commission-staff-working-document-draft-template-recovery-and-resilience-plans_en

⁽⁵⁾ Dio 2., odjeljak 7., str. 28.–32. https://ec.europa.eu/info/files/commission-staff-working-document-draft-template-recovery-and-resilience-plans_en

⁽⁶⁾ Dio II., odjeljak 2.D, str. 36.–37. https://ec.europa.eu/info/files/commission-staff-working-document-draft-template-recovery-and-resilience-plans_en

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/files/commission-staff-working-document-draft-template-recovery-and-resilience-plans_en

⁽⁸⁾ Dio 3., odjeljci 2.–7., str. 10.–11. https://ec.europa.eu/info/files/commission-staff-working-document-draft-template-recovery-and-resilience-plans_en

4. **Postupak savjetovanja s dionicima**
5. **Kontrola i revizija**
6. **Komunikacija**

Ako nema promjena u odnosu na početni plan, države članice mogu jednostavno navesti da prethodni navodi ostaju nepromijenjeni.

DIO 4.:

OPĆA USKLAĐENOST I UČINAK PLANA

Države članice trebale bi objasniti kako se dopunom vodi računa o sljedećim elementima, u skladu s istim odjeljcima iz početnog predloška plana za oporavak i otpornost ⁽⁹⁾: Ako nema promjena u odnosu na početni plan, države članice mogu jednostavno navesti da prethodni navodi ostaju nepromijenjeni.

1. **Koherentnost:** Države članice trebale bi dokazati kako se promjenama održavaju ili povećavaju koherentnost i poveznice unutar komponenti plana i među njima, usklađenost cjelokupnog plana te, osobito, koherentnost dimenzija reformi i ulaganja.
2. **Rodna ravnopravnost i jednake mogućnosti za sve** Države članice trebale bi opisati kako promjene u njihovu planu doprinose prevladavanju postojećih nacionalnih izazova u pogledu rodne ravnopravnosti i jednakih mogućnosti za sve, neovisno o spolu, rasnom ili etničkom podrijetlu, vjeri ili uvjerenju, invaliditetu, dobi ili spolnoj orijentaciji, u skladu s 2. i 3. načelom europskog stupa socijalnih prava i oslanjajući se na pregled socijalnih pokazatelja.

Ako se ne očekuje da će promjene utjecati na ovaj odjeljak, nemojte ga mijenjati i navedite upućivanje na odgovarajući odjeljak početnog plana.

3. **Povećanje gospodarske, socijalne i institucionalne otpornosti:** U skladu s istim odjeljkom u predlošku za prvobitno podnošenje države članice trebale bi izvijestiti o makroekonomskom, socijalnom i institucijskom učinku izmijenjenog plana u mjeri u kojoj su izmjene plana sadržajno i/ili veličinom znatne u usporedbi s prethodno donesenim planom za oporavak i otpornost (makroekonomski i socijalni izgledi i učinak, metodologija, održivost, socijalna i teritorijalna kohezija). Države članice trebale bi ispuniti odgovarajuću tablicu u Excelu koju je dala Komisija.
4. **Usporedba s osnovnom razinom ulaganja** Države članice poziva se da te informacije dostave u okviru prvog podnošenja svojeg plana. Ažuriranje takvog odjeljka bilo bi opravdano samo ako je dopuna opsežna, primjerice u slučaju uključivanja poglavlja o planu REPowerEU, opsežne revizije bespovratne potpore ili zahtjeva za oвеću novu tranšu zajmova.

⁽⁹⁾ Za usklađenost i rodnu ravnopravnost vidjeti dio 1. odjeljke 3. i 4., str. 4.; Za učinak vidjeti dio 4., str. 12. https://ec.europa.eu/info/files/commission-staff-working-document-draft-template-recovery-and-resilience-plans_en

PRILOG V.

Predložak za države članice

POGLAVLJE O PLANU REPOWER EU

Sadržaj

DIO 1.2.: Obrazloženje dopune	45
DIO 2.1.: POGLAVLJE O PLANU REPowerEU:	45
1. Opći cilj poglavlja	45
2. Opis reformi i ulaganja u poglavlju	45
a) Okvir za sažetak	45
b) Ciljevi plana REPowerEU	46
c) Opis reformi i ulaganja	46
d) Projekti s prekograničnom ili višedržavnom dimenzijom ili učinkom	46
e) Savjetovanje s lokalnim i regionalnim tijelima i drugim relevantnim dionicima	47
f) Digitalna dimenzija	47
g) Označivanje s obzirom na klimatske i okolišne ciljeve	47
h) Načelo nenanošenja bitne štete	47
i) Financiranje i troškovi	47

IZJAVA O OGRANIČENJU ODGOVORNOSTI

Ovaj predložak upotpunjuje predložak za dopunu planova za oporavak i otpornost (posebice odjeljci 1., 3. i 4. ostaju relevantni i za poglavlje o planu REPowerEU) te bi ga trebalo čitati u skladu s ažuriranim smjernicama za planove za oporavak i otpornost u kontekstu plana REPowerEU, koje sadržavaju dodatne upute koje ostaju relevantne i za poglavlje o planu REPowerEU. Države članice poziva se da se obrate Komisiji ako imaju dodatna pitanja.

DIO 1.2.:

OBRAZLOŽENJE DOPUNE

Ako se izmjena plana temelji na uvođenju poglavlja o planu REPowerEU, u ovom odjeljku trebalo bi navesti sljedeće pravne osnove:

- članak [21.a] kako bi se ostvarila korist od dodatne bespovratne financijske potpore za doprinos ciljevima plana REPowerEU i/ili članak [21.b stavak 2.] kako bi se ostvarila korist od dobrovoljnih prijenosa iz pričuve za prilagodbu Brexitu,
- članak 14. i članak 18. stavak 2. (⁽¹⁾), kako su navedeni u odgovarajućem odjeljku predloška dopune planu za oporavak i otpornost, također mogu biti pravna osnova za poglavlja o planu REPowerEU pa bi se prema potrebi trebalo pozvati na njih.

DIO 2.1.:

POGLAVLJE O PLANU REPOWEREU:

Poglavlje o planu REPowerEU uvjet je za svaki plan za oporavak i otpornost dostavljen nakon stupanja na snagu Uredbe ako je za njega potrebno dodatno financiranje na temelju članka 14. (zajmovi), članka 21.a (prihodi od sustava trgovanja emisijama na temelju Direktive 2003/87/EZ) ili članka 21.b stavka 2. (prijenosi iz pričuve za prilagodbu Brexitu). Poglavlje o planu REPowerEU obuhvatit će doprinos države članice ostvarenju ciljeva plana REPowerEU i upotrebu Mehanizma za oporavak i otpornost u tu svrhu.

1. Opći cilj poglavlja

Države članice trebale bi opisati glavne izazove s kojima se suočavaju u vezi s planom REPowerEU. Trebale bi sažeto objasniti kako će mjere koje su za te izazove predložene u poglavlju o planu REPowerEU doprinijeti poboljšanju stanja u državi članici, među ostalim povećanju njihove otpornosti. Trebale bi objasniti kako će se mjerama predloženima u poglavlju odgovoriti na izazove utvrđene u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju, uključujući 2022. i sve sljedeće cikluse semestra.

2. Opis reformi i ulaganja u poglavlju

Poglavlje o planu REPowerEU ekvivalent je komponenti plana za oporavak i otpornost. Države članice mogu ga prema potrebi podijeliti na nekoliko potkomponenti. Na taj način ono će biti usklađeno sa smjernicama i strukturom komponenti plana za oporavak i otpornost, kako su utvrđeni u dijelu 2. Komisijinog predloška iz siječnja 2021. (⁽²⁾), uključujući sve postojeće elemente i uzimajući u obzir sljedeće dodatke i izmjene izvorne strukture:

a) Okvir za sažetak

Mjere dodane/proširene zbog bespovratnih sredstava (članak 21.a, članak 21.b stavak 2. i članak 18. stavak 2.)		
Naziv mjere	Prema potrebi: postojeći referentni broj iz POV-a (⁽³⁾)	Procijenjeni trošak

(¹) Na temelju članka 21.c stavka 2. države članice sa smanjenim maksimalnim financijskim doprinosom u skladu s člankom 11. stavkom 2. postojeće mjere mogu premjestiti u poglavlje o planu REPowerEU a da ih ne prošire. Vidjeti i dio 2.1., odjeljak 2.

(²) Smjernice za države članice za planove za oporavak i otpornost, dio 2/2, SWD(2021) 12 final, Bruxelles 22.1.2021., str. 5.–6. [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/document_travail_service_part2_v3_en.pdf]

(³) U skladu s člankom 21.c stavkom 1. države članice mogu proširenja postojećih mjera premjestiti u poglavlje o planu REPowerEU. Na temelju članka 21.c stavka 2. države članice sa smanjenim maksimalnim financijskim doprinosom nakon ažuriranja iz lipnja 2022. mogu premjestiti postojeće mjere u poglavlje o planu REPowerEU a da ih ne prošire.

Mjere dodane/proširene zbog zajmova (članak 14.)

Naziv mjere	Prema potrebi: postojeći referentni broj iz POV-a ⁽⁴⁾	Procijenjeni trošak

b) Ciljevi plana REPowerEU

Države članice trebale bi objasniti koji se ciljevi plana REPowerEU ostvaruju kombinacijom mjera iz poglavlja o planu REPowerEU i na koji način.

Trebale bi objasniti i na koji su način mjere iz poglavlja REPowerEU usklađene s drugim naporima koje poduzimaju za postizanje ciljeva plana REPowerEU, uzimajući pritom u obzir mjere iz već donesene provedbene odluke Vijeća i druge napore kojima se doprinosi ostvarenju ciljeva plana REPowerEU koji se financiraju iz izvora koji nisu Mehanizam za oporavak i otpornost.

Kako bi dokazale tu koherentnost, trebale bi navesti razloge za dodavanje mjera iz poglavlja o planu REPowerEU postojećim ili planiranim mjerama. Trebale bi objasniti kako se tim mjerama popunjavaju preostale praznine na nacionalnoj razini i/ili razini EU-a, koje još nisu riješene prethodnim mjerama.

Da bi dokazale učinak poglavlja na smanjenje ovisnosti o ruskim fosilnim gorivima, Komisija potiče države članice da navedu očekivano smanjenje uvoza prirodnog plina iz Rusije u 2027. u odnosu na 2019. (u milijardama kubnih metara). Taj podatak može biti veoma koristan za razumijevanje ukupnog napora koji država članica ulaže u postizanje ciljeva plana REPowerEU.

c) Opis reformi i ulaganja

U skladu s pododjeljkom 3. Komisijinog predloška iz siječnja 2021. ⁽⁵⁾ države članice trebale bi detaljno opisati konkretne reforme i ulaganja što će se (djelomično) financirati iz Mehanizma za oporavak i otpornost te njihovu međusobnu povezanost i sinergije.

Države članice u ovaj odjeljak mogu uključiti (a) potpuno nove mjere ili (b) mjere iz donesenih provedbenih odluka Vijeća koje će se proširiti ⁽⁶⁾. U potonjem slučaju države članice trebale bi uputiti na već dostavljene dokaze i analize, a dodatne informacije ograničiti na izmijenjene elemente, osobito ažurirane troškove i dodatne ključne etape i ciljne vrijednosti. Države članice sa smanjenim maksimalnim financijskim doprinosom mogu i (c) premjestiti mjere iz donesenih provedbenih odluka Vijeća u poglavlje koje se odnosi na plan REPowerEU ako se njima podupire ostvarenje relevantnih ciljeva. Te mjere ne moraju biti proširene i ukupno mogu dosegnuti iznos procijenjenih troškova jednak smanjenju maksimalnog financijskog doprinosa.

d) Projekti s prekograničnom ili višedržavnom dimenzijom ili učinkom

Države članice trebale bi navesti mjere iz poglavlja koje imaju prekograničnu ili višedržavnu dimenziju ili učinak te za svaku mjeru navesti procijenjene troškove i udio u ukupnim procijenjenim troškovima svih mjera uključenih u poglavlje o planu REPowerEU.

To obuhvaća informacije o drugim državama članicama uključenima u projekte i svim koordinacijskim mehanizmima kojima se osigurava završetak tih prekograničnih projekata u roku.

⁽⁴⁾ U skladu s člankom 21.c stavkom 1. države članice mogu proširenja postojećih mjera premjestiti u poglavlje o planu REPowerEU. Na temelju članka 21.c stavka 2. države članice sa smanjenim maksimalnim financijskim doprinosom nakon ažuriranja iz lipnja 2022. mogu premjestiti postojeće mjere u poglavlje o planu REPowerEU a da ih ne prošire.

⁽⁵⁾ Smjernice za države članice za planove za oporavak i otpornost, dio 2/2, SWD(2021) 12 final, Bruxelles 22.1.2021., str. 5.–6. [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/document_travail_service_part2_v3_en.pdf]

⁽⁶⁾ Više informacija o proširenim mjerama nalazi se u Smjernicama za planove za oporavak i otpornost u kontekstu plana REPowerEU, Obavijest Komisije (2022.), Bruxelles, 12.5.2022., str. 21. https://ec.europa.eu/info/files/commission-notice-guidance-recovery-and-resilience-plans-context-repowerEU_en

Za svaku mjeru s prekograničnom ili višedržavnom dimenzijom ili učinkom države članice trebale bi dati kratko objašnjenje:

- o tome svladavaju li se mjerom izazovi utvrđeni u Komisijinoj procjeni potreba za plana REPowerEU od 18. svibnja 2022.,
- o njezinu doprinosu smanjenju ovisnosti o fosilnim gorivima i potražnji za energijom te očekivanom učinku na prekogranične tokove energije, ili
- o njezinu doprinosu sigurnosti opskrbe Unije energijom.

Ako država članica navede da mjere iz poglavlja o planu REPowerEU ne ispunjavaju spomenuti cilj od 30 %, u ovom bi odjeljku to trebala obrazložiti.

e) Savjetovanje s lokalnim i regionalnim tijelima i drugim relevantnim dionicima

Države članice u ovom bi odjeljku trebale dopuniti sažetak postupka savjetovanja s lokalnim i regionalnim tijelima i drugim relevantnim dionicima s obzirom na uvrštavanje poglavlja o planu REPowerEU. U tim bi sažecima trebalo navesti s kojim je dionicima provedeno savjetovanje i rezultat savjetovanja te opisati na koji su način dobivena očitovanja uzeta u obzir u poglavljima o planu REPowerEU.

f) Digitalna dimenzija

Države članice trebale bi označiti reforme i ulaganja iz poglavlja o planu REPowerEU što će se financirati iz Mehanizma za oporavak i otpornost primjenom metodologije za digitalno označavanje iz članka 19. stavka 3. točke (f) Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost i Priloga VII. toj uredbi.

g) Označavanje s obzirom na klimatske i okolišne ciljeve

Države članice trebale bi slijediti upute iz predloška iz siječnja 2021. namijenjenog za početni plan za oporavak i otpornost ⁽⁷⁾. Treba napomenuti da, uz opći klimatski cilj od 37 % za plan za oporavak i otpornost u cjelini, mjere koje doprinose zelenoj tranziciji, uključujući bioraznolikost, ili svladavanju izazova koji iz toga proizlaze, samo poglavlje o planu REPowerEU treba ispuniti klimatski cilj od najmanje 37 % na temelju ukupnih procijenjenih troškova mjera iz poglavlja o planu REPowerEU.

h) Načelo nenanošenja bitne štete

Države članice trebale bi dostaviti samoprocjenu usklađenosti s načelom nenanošenja bitne štete prema predlošku iz Priloga I. Tehničkim smjernicama o primjeni načela nenanošenja bitne štete (2021/C58/01) za svaku mjeru iz poglavlja o planu REPowerEU na koju se ne primjenjuje odstupanje od tog načela te pritom detaljno objasniti kako će se postići usklađenost s načelom nenanošenja bitne štete. Države članice poziva se da, kad je moguće i relevantno, u okviru samoprocjene daju i kvantitativnu procjenu utjecaja mjera na okoliš.

Ako države članice žele predložiti mjere na koje bi se primjenjivalo odstupanje od načela nenanošenja bitne štete, Komisija može dati primjedbe ili zatražiti dodatne informacije, koje bi predmetna država članica trebala dostaviti, o tome jesu li ispunjeni uvjeti za primjenu odstupanja iz Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost.

i) Financiranje i troškovi

Države članice trebale bi dostaviti informacije o procijenjenom ukupnom trošku mjera iz poglavlja o planu REPowerEU te ih potkrijepiti prikladnim obrazloženjem. Za svaku novu reformu i ulaganje te bi informacije trebale sadržavati sve elemente iz odjeljka 10. predloška iz 2021 ⁽⁸⁾. Za proširene mjere kod kojih se promjena odnosi samo na opseg mjere, države članice trebale bi dati informacije o izmijenjenom procijenjenom ukupnom trošku; ako je obrazloženje troškova ostalo isto u odnosu na početni plan, države članice mogu jednostavno navesti da prethodni navodi ostaju nepromijenjeni.

⁽⁷⁾ https://ec.europa.eu/info/files/commission-staff-working-document-draft-template-recovery-and-resilience-plans_en

⁽⁸⁾ Smjernice za države članice za planove za oporavak i otpornost, dio 1/2, SWD(2021) 12 final, Bruxelles 22.1.2021.